

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Historický ústav

Bakalářská práce

Život za Protektorátu Čechy a Morava na severním Písecku pohledem zdejších
zemědělců, komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin

Filip Procházka

Vedoucí práce: PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D.

České Budějovice 2016

Rád bych tímto poděkoval všem, kteří mi ve vyhotovení této práce byli nápomocni. Děkuji především PhDr. et PaedDr. Jiřímu Dvořákovi, Ph.D. za množství cenných rad a připomínek. Dále bych rád poděkoval pracovníkům Státního okresního archivu v Písku za jejich vstřícný přístup a odbornou pomoc. Stejně tak bych rád poděkoval své rodině a blízkým za výraznou podporu při studiu.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 1. 5. 2016

Filip Procházka

Život za Protektorátu Čechy a Morava na severním Písecku pohledem zdejších zemědělců, komparace z pohledu hospodářských a sociálních dějin

Předkládaná práce se věnuje zemědělství jako hlavní profesní náplni života obyvatel území tzv. severního Písecka v době existence státního útvaru jménem Protektorát Čechy a Morava. Hlavním cílem je určit specifika a jedinečnosti vývoje na mikroregionální úrovni a porovnat takto získaná data se zemědělskou situací celého protektorátu. Snahou autora je zobrazit dopady tvrdě vymáhané okupační politiky na jednotlivé obce a jejich okolí. Pozornost je věnována nedobrovolným změnám, jež zemědělská oblast prodělala při okupaci českých zemí. V následujících kapitolách jsou mimo teoretická a metodologická ukotvení tématu stručně popsány obce zastupující region a události, které se v nich udály, v průběhu válečných let. Po nastínění celoprotektorátní hospodářské a sociální situace je hlavní pozornost věnována živočišné a rostlinné výrobě zastoupené jednotlivými druhy zvířat a plodin.

The Life during The Protectorate of Bohemia and Moravia in Northern Písecko through the eyes of local farmers, a comparison from the economic- and social-historical point of view.

The submitted work is dedicated to agriculture as a main profession of people who inhabited the so-called Northern Písecko area during the existence of the state called The Protectorate of Bohemia and Moravia. The main goal is to determine specifics and uniqueness of the development on a microregional level and to compare the data acquired this way with the agricultural situation of the whole protectorate. Author's effort is to depict the impact of harshly exacted occupation politics on individual villages and their surroundings. He focuses on forced changes which the agricultural area underwent during the occupation of the Czech lands. In the following chapters there are, except theoretical and methodological basis of the topic, briefly described villages which represent the regions and events which happened during the war years. After the outline of economic situation in the whole protectorate, the main attention is drawn to crop and livestock production represented by individual animal and plant species.

Obsah

1	Úvod.....	8
1.1	Vymezení tématu	8
1.2	Metody a metodologie	8
1.3	Literatura.....	10
1.4	Prameny	12
2	Základní údaje o severním Písecku a zkoumaných obcích	15
2.1	Severní Písecko.....	15
2.2	Město Mirovice.....	16
2.3	Město Mirovice.....	16
2.4	Obec Čimelice.....	17
2.5	Obec Rakovice	17
2.6	Obce Horní a Dolní Ostrovec	17
3	Události ve zkoumaných obcích v době Protektorátu Čechy a Morava	19
3.1	Okupace v Čimelicích.....	19
3.2	Okupace v Horním a Dolním Ostrovci	20
3.3	Okupace v Rakovicích	21
3.4	Okupace v Mirovicích	21
3.5	Okupace v Miroticích	21
4	Hospodářská a sociální situace českých zemí po mnichovské dohodě a v době 2. světové války	22
4.1	Hospodářství a sociální problémy tzv. druhé republiky	22
4.2	Hospodářská a sociální situace Protektorátu Čechy a Morava	24
4.3	Stav zemědělství první republiky a cíle německé hospodářské politiky	26
4.4	Vysoká protektorátní politika a její vztah k zemědělské agendě.....	27
4.5	Pracovní síly v zemědělství v době okupace	30
5	Oblasti živočišné výroby a jejich stav na severním Písecku	31
5.1	Chov vepřů.....	31
5.2	Chov hovězího skotu	35
5.3	Chov ovcí.....	39
5.4	Chov koz.....	41
5.5	Nemoci zvířectva na severním Písecku	41
6	Nejdůležitější oblasti rostlinné výroby a jejich stav na severním Písecku.....	44
6.1	Pěstování obilovin.....	44

6.2	Pěstování okopanin	48
6.3	Okupační mocí preferované plodiny – len a mák	51
6.4	Rostlinná výroba v konkrétních malých a středních hospodářstvích v Čimelicích ...	52
7	Závěr.....	56
8	Literatura a prameny	59
8.1	Archivní prameny	59
8.2	Vydané prameny	59
8.3	Použitá literatura	59
8.4	Internetové zdroje	62
9	Seznam tabulek a grafů	63
9.1	Grafy	63
9.2	Tabulky	64
10	Příloha.....	65

1 Úvod

1.1 Vymezení tématu

Cílem předkládané bakalářské práce je podat ucelený popis stavu, změn a jedinečností zemědělské výroby a s tím spojených jevů v obcích v oblasti tzv. severního Písecka v době existence Protektorátu Čechy a Morava představeného na sondě dvou měst (Mirotice a Mirovice) a čtyř menších obcí (Čimelice, Rakovice, Horního a Dolního Ostrovec). Pro tak specifickou oblast, jako je zemědělství, která je ovlivňována různými podmínkami z hlediska místa, zvyklostí zemědělců a dalšími, je velice důležité poznat stav nejenom v takzvaných velkých číslech pro celé státní útvary, ale pro hlubší proniknutí do této problematiky je nutné zkoumat jednotlivé menší územní celky na úrovni regionů, mikroregionů či dokonce jednotlivých obcí a konkrétních zemědělských usedlostí a provozů.

1.2 Metody a metodologie

Zásadními metodami této práce mimo ty, které jsou zcela obvyklé a přítomné vlastně v každé historické práci tzn. metoda přímá a nepřímá, metoda induktivní a deduktivní, jsou v této práci metoda sondy, metoda historické statistiky a metoda komparativní, jinde též zvaná historickosrovnávací metoda.

Historická statistika je metoda, kterou se vyhodnocují zvláště jevy s hromadnou povahou a je tedy typickou metodou zvláště pro hospodářské a sociální dějiny. Její místo v historické vědě je nezastupitelné, protože díky převedení jevů na jejich kvantitu je možné s nimi pracovat tak, aby nebylo natolik náročné je v textu vyjádřit, že by byl výsledek nepochopitelný.¹ Specifikum historické statistiky oproti statistice obecné je pak v omezeném materiálu, který historická statistika na rozdíl od statistiky obecné nemůže vytvořit, ale musí se spoléhat pouze na zachovalá data a ta využít. Proto musí badatel velice často volit kompromis, protože data nejsou zachovalá v ideální podobě, ale spíše v různých výsecích a zlomcích.²

V tabulkách a grafech sestavených pomocí pramenů bude ilustrován vývoj různých aspektů rostlinné a živočišné výroby. Je třeba brát zřetel na prázdné buňky a buňky s nulovou hodnotou, protože zatímco ta prázdná označuje nedostupnou hodnotu, tak nulová hodnota označuje nulu vepsanou v některém z pramenů.

¹ Miroslav HROCH a kol., *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985, s. 216-217.

² Tamtéž, s. 217-218.

Nejlepším způsobem jak vypracovat historickou statistiku je samozřejmě absolutní sběr možného materiálu k danému problému, ale ten je v některých případech značně ztížen rozsáhlostí či dochovaností souborů dat a je proto vhodné užít již výše zmíněnou metodu sondy. Protože poznávání zemědělství na úrovni jednotlivých obcí v určené lokalitě severního Písecka by v rozsahu této práce nevyhovovalo užití každé z nich, byly s přihlédnutím k různým aspektům vyhodnoceny jako nejlepší využít několik z nich, které budou mít zástupnou roli mikroregionu.

Při náhodném výběru obcí by ale hrozila nereprezentativnost celku z důvodu různého zastoupení obcí velkých, malých, zemědělsky aktivních či pasivních a podobně. Z tohoto důvodu byly obce zvoleny podle klíče, který měl, co nejlépe obsáhnout podmínky velikosti, zemědělské aktivity, geografické polohy a dalších aspektů. Neméně podstatným rysem výběru byla i zachovalost archivních fondů obce, i přes zvážení tohoto aspektu musely být do zkoumaných obcí zaneseny i ty, které měly relativně chudý fond z toho důvodu, že v případě užití pouze lépe dochovaných by z celkového srovnání zcela vypadly obce malé, u nichž je dochovalost pramenné základny z pravidla vždy velice nízká.

Z výše popsaných aspektů bylo vyhodnoceno 6 obcí, které splňovaly požadavky nejlépe. Jako zástupci měst byla zvolena dvě – Mirovice jako centrum zkoumaného mikroregionu (centrum soudního okresu Mirovice), ve kterém žilo relativně malé množství zemědělsky aktivních obyvatel, a Mirovice jako město s podobným počtem obyvatel, ale s výrazně venkovským charakterem. Jako zástupce středních obcí byly zvoleny Čimelice a Rakovice, které leží v těsné blízkosti vedle sebe, a můžeme tedy pojmout předpoklad minimálního ovlivnění zemědělství z geografického hlediska. Za zástupce malých obcí byly vybrány opět těsně vedle sebe ležící obce Horní a Dolní Ostrovec, jejichž dalším zajímavým specifickým je výrazné zastoupení ploch s velkým výškovým rozdílem až 50 m a bylo zde hospodařeno na velkém podílu ploch svažitého charakteru.

K interpretaci výsledků získaných studiem pramenů slouží metoda komparace, která zde slouží k porovnání vývoje v celoprotektorátním měřítku a vývoje v mikroregionu, pomocí které je možné zjistit specifika vývoje zemědělství na tomto území, zhodnotit dopad změn na konkrétní obce a přiblížit „velká“ čísla z komplexní statistiky blíže k dílčím číslům. A právě v tak specifickém prostředí, jako je zemědělství, je pohled zdola velice důležitý k pochopení celkového vývoje a jeho dopadů na běžný chod vesnic a jednotlivých zemědělských závodů.

1.3 Literatura

Literatury, která se zabývá jedním z nejtemnějších období našich dějin spíše z politického a společenského hlediska, existuje celá řada a patří k badatelsky k velice oblíbeným a stejně tak závažným tématům. Hospodářská a sociální situace ale zůstává ve většině prací upozaděna a zmiňována pouze na okraji.

Zásadní monografie, která se zabývá obdobím Protektorátu Čechy a Morava je práce z pera Detlefa Brandese,³ která je typickým příkladem díla, jenž se zaměřuje hlavně na politiku, společenské klima a hospodářský a sociální aspekt stojí v pozadí. Totéž lze říci i o práci Václava Kurala, jenž se zaměřil na vztahy Čechů a Němců v rámci protektorátu.⁴ V pracích vynikající badatelské a autorské dvojice Jana Gebharta a Jana Kuklíka,⁵ je hlavně v jejich syntetických pracích hospodářské a sociální problematice věnován prostor větší a to až několik desítek stran rozmístěných v celé práci.

Literatura, která je věnována přímo hospodářským a sociálním dějinám se v minulosti velice často soustředila hlavně na popis stavu v počátku okupace a stavu po skončení a příliš se badatelé nevěnovali vývoji v rámci okupačního období. Takový přístup zvolil například Jaroslav Pátek,⁶ který porovnal statistická data z doby před okupace a po jejím skončení. Lumír Loudil a Zdeněk Kolečka nebyly primárním vědeckým zaměřením historikové, ale ekonomové a ve svojí společně práci se omezeně věnovali problematice živočišné výroby⁷ a ochraně rostlin.⁸

Už před nimi se ale k hospodářské a sociální problematice v mamutí trojdílné práci vyjádřil Václav Král,⁹ jeho dílo je dnes bohužel už výrazně vědecky a hlavně metodologicky zastaralé. Zemědělství a jeho otázky jsou v této práci nedostatečně probírány a prostor je jim věnován hlavně ve vztahu k zemědělskému dělnictvu a jeho postavení. Stejným tématem, jež bylo pro marxisticky orientovanou historiografii typickým, se zabýval i Jaroslav Šprysl.¹⁰

³ Detlef BRANDES, *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*, Praha 2000.

⁴ Václav KURAL, *Místo společenství – konflikt! Češi a Němci ve Velkoněmecké říši a cesta k odsunu (1938-1945)*, Praha 1994.

⁵ Jan GEBHART – Jan KUKLÍK, *Velké dějiny země koruny české, XV. a*, Praha 2006. TITÍŽ, *Velké dějiny země koruny české, XV. b*, Praha 2007. TITÍŽ, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996.

⁶ Jaroslav PÁTEK, *České zemědělství v období imperialismu*, Praha 1975.

⁷ Lumír LOUDIL, *Vývoj živočišné výroby v českých zemích v období monopolního kapitalismu (1900-1945)*, in: Lumír LOUDIL – Zdeněk KOLEŠKA, *Kapitoly z dějin zemědělství a lesnictví, Prameny a studie 25*, Praha 1983.

⁸ Zdeněk KOLEŠKA, *Vývoj ochrany rostlin 1900-1945*, in: L. LOUDIL – Z. KOLEŠKA, *Kapitoly z dějin zemědělství a lesnictví, Prameny a studie 25*, Praha 1983.

⁹ Václav KRÁL, *Otázky hospodářského a sociálního vývoje v českých zemích v letech 1938-1945, I-III*, Praha 1957-1959.

¹⁰ Jaroslav ŠPRYSL, *Zemědělské dělnictvo v Čechách za okupace*, Praha 1971.

Opravdovým velikánem českých hospodářských a sociálních dějin v mnoha směrech je Václav Průcha, který sepsal zásadní syntézu tohoto oboru¹¹ a dále se vyjádřil i k systému fungování válečného řízeného hospodářství,¹² změnám v sociální struktuře v protektorátu¹³ a dalším tématům. Ve spojitosti s ním je vhodné zmínit velkou propagátorku a pravidelnou pořadatelku konferencí k problematice dějin zemědělství Blanku Rašticovou.¹⁴

V protektorátu došlo samozřejmě k protěžování německého živlu a prohluboval se hospodářský zápas mezi Čechy a Němci, kdy by byla chyba tvrdit, že takový zápas před válkou neexistoval. O tématu hospodářského nacionalismu je možné načerpat informace ve značně rozsáhlém sborníku sestaveného pod vedením Drahomíra Jančíka a Eduarda Kubů.¹⁵

Moderní syntéza dějin zemědělství na našem území vznikla v součinnosti Magdaleny Beranové a Antonína Kubačáka.¹⁶ Specifické období Protektorátu Čechy a Morava je však zachyceno na minimálním rozsahu.

Nejzásadnější prací, která posunula poznání protektorátního zemědělství o značný krok vpřed, je monografie z pera Barbory Štolleové,¹⁷ v níž nejenom popsala systém řízeného válečného hospodářství, ale dokázala mistrně zpracovat i nepřehledné množství vyhlášek ministerstva zemědělství a jednotlivých českomoravských hospodářských svazů, vládních nařízení a dalších předpisů. Stejně tak dokázala kvantifikovat jednotlivá zemědělská odvětví a srovnat požadovaný stav zachycený právě v předpisech a normách a konfrontovat ho se skutečným stavem. Záslužnou práci odvedla i v oblasti velice složitého politického řízení zemědělství a jednotlivých skupin a referátů, které byly okupační správou zaváděny. Pro srovnání obecného vývoje s vývojem v konkrétních obcích slouží proto jako jediný zdroj relevantních informací o počtech zvířat, osetých ploch a dalších.

K problematice regionální historie obcí a měst severního Písecka se můžeme dozvědět výhradně z publikací Jana Tomana, který byl mirovickým učitelem a též archivářem okresního archivu v Mirovicích. Zde také spravoval téměř 50 let knihovnu a vedl mirovickou

¹¹ Václav PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, díl I. (1918-1945), Brno 2004.

¹² TÝŽ, *Základní rysy válečného řízeného hospodářství v českých zemích v letech nacistické okupace*, Historie a vojenství 19, 1967, s. 215-239.

¹³ TÝŽ, *Změny v sociální struktuře československé společnosti v letech 1938-1945*, Vědecká sdělení č. 33, Praha 1970.

¹⁴ Blanka RAŠTICOVÁ (ed.), *České a slovenské zemědělství v letech 2. světové války*, Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 17. a 18. 4. 1996 v Uherském Hradišti, Studie slováckého muzea 1, Uherské Hradiště 1996.

¹⁵ Drahomír JANČÍK – Eduard KUBŮ (edd.), *Nacionalismus zvaný hospodářský*. Střety a zápasy o nacionální emancipaci/převahu v českých zemích, Praha 2011.

¹⁶ Magdalena BERANOVÁ – Antonín KUBAČÁK, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.

¹⁷ Barbora ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou Německé říše*. Zemědělství Protektorátu Čechy a Morava, Praha 2014.

městskou knihu. Jeho práce vycházejí hlavně z obecních kronik a ze studia dalších archivních pramenů.¹⁸

Události relativně nudné každodennosti jsou v jeho pracích bohužel zcela přehlušeny zvuknými příběhy a událostmi a to hlavně ze vzrušených dnů konce války. V někdy až tendenčně vytvářených publikacích k historii jednotlivých obcí, které vznikaly na objednávku Místních národních výborů, popřípadě Jednotných zemědělských družstev, se zaměřoval na dějiny jednotlivých domů či usedlostí a na relativně snadno dostupné údaje o změnách jejich držby.¹⁹ V moderněji pojaté publikaci, která se věnuje historii obce Čimelice,²⁰ je Jan Toman méně tendenčním a důslednějším v historické práci a metodách, práce vyšla až po jeho smrti. K historii svého rodného města Mirovic sepsal a vydal bohužel pouze jeden díl.²¹ Publikace, jak je zřejmé z podtitulu, popisuje sice detailně stavební vývoj města, domy a jejich vlastníky, ale historie města jako taková je pouze nastíněna.

V neposlední řadě je třeba připomenout práci Josefa Petráně,²² jenž mistrně zachytil mikrohistorii české vesnice v průběhu několika staletí a znatelně tak přispěl k etablování mikrohistorie venkova na vysoké vědecké úrovni.

Literatura, která by byla věnována přímo jihočeskému zemědělství, jeho vývoji a stavu v období Protektorátu Čechy a Morava, téměř neexistuje. Jediný vědecky závažnější článek sestavil Jiří Zálaha,²³ v něm se bohužel k tématu vyjádřil velice skoupě a tabulky jím sestavené nezobrazují dynamický vývoj, ale pouze ustálený stav většinou z roku 1930. Celému neklidnému období protektorátu je v této práci věnován minimální prostor a spíše než jihočeskými specifiky je pak zaplněn obecnostmi.

1.4 Prameny

Pro výzkum zemědělství na úrovni jednotlivých obcí lze použít prameny, které jsou ve velké většině statistické povahy. Jsou to zvláště pak různé sčítací archy zvířectva, obecní sumáře a další. Tato práce operuje výhradně s archiváliemi uloženými ve Státním okresním archivu Písek. Zachovalost pramenů v archivních fondech obou zkoumaných měst je mnohem vyšší, než zachovalost pramenů ve fondech menších obcí. Obvykle lze aplikovat pravidlo, že čím

¹⁸ K příležitosti 100. výročí narození byla vydána brožura: *Jan Toman – učitel a historik*, Mirovice 2007.

¹⁹ Jan TOMAN, *Ostrovce*. Historie a přítomnost jihočeské vesnice, Ostrovec, bez data vydání. TÝŽ, *Rakovice*. Historie a přítomnost jihočeské vesnice, Rakovice 1984.

²⁰ TÝŽ, *Čimelice – regionální historie*, Čimelice 2000.

²¹ TÝŽ, *Dějiny města Mirovic*, 1. díl, Stavební vývoj, obyvatelstvo a dějiny domů, Mirovice 1948.

²² Josef PETRÁŇ, *Příběh Ouběnic*. Mikrohistorie české vesnice, Praha 2001.

²³ Jiří ZÁLOHA, *Jihočeské zemědělství mezi dvěma světovými válkami a v období okupace*, Jihočeský sborník historický 65, 1996, s. 77-105.

menší obec, tím hůře je materiál dochovaný, kdy se u malých obcí dostaneme prakticky až na nulu získatelných relevantních informací.

Typický pro tyto fondy je materiál aktový v podobě prvopisů, které obecní a městské úřady uchovávaly. Protože jde o materiály, které byly určeny pro vnitřní potřebu obcí a měst a nebyly v této podobě nikam výše posílány, je třeba brát při interpretaci na tento fakt zřetel a počítat s možnou chybovostí. Z prvopisných přehledů je možno získat informace hlavně o počtech zvířat, přírůstcích, úhynech a porážkách a o plochách osetých jednotlivými plodinami. Na informacích z nich lze tedy relativně dobře zobrazit změny, které zemědělství prodělalo a kterým bylo vystaveno v období Protektorátu Čechy a Morava. Specializované prameny jako tzv. porážkové listy a tzv. mléčné záznamy nejsou zachovány ve fondech jednotlivých měst a obcí, ani ve fondu okresního archivu.

Fond Okresní archiv Písek I nabídne pro tematiku zemědělství v protektorátu ustálený soubor sčítání hospodářského zvířectva,²⁴ který nám umožní s mírnými nedostatky zrekonstruovat početní stavy hospodářských zvířat pro jakoukoli obec z politického okresu Písek. Velkým nedostatkem tohoto fondu je absence podobného souboru sčítání rostlinné výroby a pro její rekonstruování jsme odkázáni na archivy konkrétních měst a obcí.

Velice důležité a nesmírně obsáhlé jsou Okresní přehledy Statkových archů,²⁵ které se také nachází v tomto fondu. Jde o oficiální evidenční sešity, které byly po vyplnění několikrát kontrolovány²⁶ a jejich vypovídací hodnota je tedy mnohem větší než prvopisů uložených přímo ve fondech jednotlivých měst a obcí. Úskalí Okresních přehledů Statkových archů spočívá hlavně v omezeném časovém rozsahu. Z nařízení protektorátní moci byly tyto evidenční knihy zavedeny až pro hospodářský rok 1941-1942 a byly dovedeny pouze do dalšího hospodářského roku 1942-1943, následující nebyly pro okres Písek vypracovány. Dalším výrazným problémem je, že zachycují stav pouze v závodech hospodařících na ploše větší než 5 ha a malé závody, které byly na venkově té doby výrazně zastoupeny, z těchto přehledů tedy zcela vypadávají. I přes mnohé nedostatky, jež Okresní přehledy Statkových archů nesou, jsou pro nás ale téměř výhradním a jediným zdrojem informací o výnosnosti plodin, doživnosti krav, živelných pohromách a dalších důležitých informacích, se kterými můžeme bohužel operovat na velice malém časovém úseku.

²⁴ Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), Státní okresní archiv Písek (dále jen SOkA Písek), Okresní úřad Písek, kart. 1327, inv. č. 2633, sign. X, Statistické výkazy hospodářského zvířectva.

²⁵ SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

²⁶ Můžeme si všimnout záznamů vedených grafitovou tužkou, následně obtažení modrým inkoustem a případný škrta a opravu inkoustem červeným. Na konci každého sešitu se nalézá tabulka určená pro zaznamenání kontroly a stvrzení podpisem.

Fond města Mirovice je dobře zachovaný a početný soubor, ale pro dějiny zemědělství je schopen vypovědět informace pouze pro oblast rostlinné výroby.²⁷ Fond Mirotic je oproti předcházejícímu v oblasti zemědělství mnohem více zaplněn a poskytne nám cenný zdroj informací nejenom k rostlinné,²⁸ ale i k živočišné výrobě.²⁹ Fondy obou měst jsou světlou výjimkou a ve fondech menších obcí pak nalezneme spíše jednotliviny bez většího možného užítku.

Ve fondu Rakovic se ale dochoval výrazný soubor sčítání prasat, který je velice podrobný, ale bohužel časově omezený na závěrečné roky války, je však cenným dokladem koloběhu hospodaření s vepří.³⁰ Pro Čimelice se zachoval velice početný fond, avšak opět s omezeným významem dokládající hospodaření jednotlivých zemědělců v oblasti rostlinné výroby v podobě Koncentračních listů.³¹ Jejich soubor ve fondu Čimelic je zajímavý právě svojí početností, kdy se v podobném počtu tyto prameny nedochovaly v žádném jiném fondu obcí severního Písecka, ač byly vedeny ve všech obcích v protektorátu. Fondy obcí Dolní a Horní Ostrovce jsou bohužel téměř prázdné, v této práci budou jejich hodnoty zastoupeny z pramenů z fondu Okresního úřadu Písek I. Stejný stav téměř úplné nedochovanosti se ale opakuje ve fondech malých obcí v masovém měřítku, což velice komplikuje poznání zemědělského vývoje v nich.

Obecní kroniky a městské pamětní knihy o problematice zemědělství a i o obecných záležitostech mlčí, protože z nacistické zvěle bylo přísně zakázáno vést tyto písemnosti, jelikož by mohly obsahovat informace, které by se přičily se zájmy Německé říše. Kronika obce Čimelice, která byla zpětně dopsána po válce, v pohledu na situaci v zemědělství nijak nepomůže, protože otázky běžného všedního dne jsou zastíněny zvučnými událostmi a hrdiny zejména z krušného období konce války v květnu 1945. Stejně tak farní a školní kroniky neposkytují žádný použitelný pramenný materiál.

²⁷ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

²⁸ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-194.

²⁹ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

³⁰ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv obce Rakovice, kart. 2, sign. X/A, Kontrolní výkazy o prasatech.

³¹ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv obce Čimelice, kart. 3, sign. VII/3c, Výkazy osevu a sklizně.

2 Základní údaje o severním Písecku a zkoumaných obcích

2.1 Severní Písecko

Mapa okresu Písek k roku 2008, modře orámovaná je oblast severního Písecka, modře podtržené jsou zkoumané obce

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/xc/okres_pisek, staženo dne: 1. 5. 2016, upraveno.

Oblast severního Písecka je tradičně vnímaný mikroregion ležící v současnosti na pomezí Středočeského a Jihočeského kraje a je vnímán jako brána jižních Čech. Idea tohoto mikroregionu dnes žije hlavně v rámci organizace zvané Dobrovolný svazek obcí severního Písecka, jejichž stránky jsou dostupné online.³² Už od roku 1850 byla tato oblast součástí

³² Dostupné online: <http://www.severnipisecko.cz/uvitani.htm>, citováno dne 16. 4. 2016.

mirovického soudního okresu, který zde zůstal až do reformy v roce 1950, kdy byly soudní okresy zrušeny.³³

2.2 Město Mirovice

Město Mirovice je centrem zkoumaného mikroregionu, v době první republiky a protektorátu bylo sídlem soudního okresu. Nachází se v Benešovské pahorkatině ve výšce 433 m n. m. na levém břehu řeky Skalice. Město vzniklo nejspíše v polovině 13. století, první písemná zmínka se dochovala z roku 1323.³⁴ Okolí města patřilo tradičně do vysoko produkční obilnářské oblasti s velice kvalitním půdním fondem.³⁵

V roce 1930 zde žilo 1120 obyvatel a stálo zde 220 domů.³⁶ Za okupace bylo v Mirovicích hlášeno 1377 obyvatel z toho 103 náležejících k rodinám zemědělců.³⁷

2.3 Město Mirotice

Mirotice jsou druhé zkoumané sídlo se statutem města, které oproti Mirovicím mělo výrazný venkovský charakter, jenž bude zřejmý z poměru zemědělsky činných obyvatelům vůči jiným povoláním. Jejich katastr je součástí Benešovské a Táborské pahorkatiny, samotné město se nachází ve výšce 412 m n. m. 9 km jižně od Mirovic. Rozkládají se na svazích nad pravým břehem řeky Lomnice. Mirotice byly založeny pravděpodobně ve 12. století. První písemný doklad je zachován z roku 1254.³⁸

Při posledním předválečném sčítání obyvatel zde v roce 1930 žilo 1010 obyvatel v 212 domech.³⁹ V době Protektorátu Čechy a Morava pobývalo v Miroticích 1053 obyvatel, k rodinám zemědělců jich náleželo 415.⁴⁰

³³ KOLEKTIV, *Atlas československých dějin*, Praha 1965, mapový list 28 – Revoluce roku 1848, demokratické národní hnutí v druhé polovině XIX. století, mapa G – územní vývoj Habsburské monarchie v letech 1848-1918.

³⁴ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, 3. díl, Kolí-Mi, Praha 1998, s. 946-950.

³⁵ J. TOMAN, *Rakovice*, s. 1.

³⁶ Jiřina RŮŽKOVÁ – Josef ŠKRABAL, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, 2. díl, Praha 2006, s. 228-229.

³⁷ SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

³⁸ K. KUČA, *Města*. 3. díl, s. 937-940.

³⁹ J. RŮŽKOVÁ – J. ŠKRABAL, *Historický lexikon*, s. 228-229.

⁴⁰ SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

2.4 Obec Čimelice

Obec Čimelice leží ve velmi mírně zvlněné krajině severovýchodně od kopce Chlumu, centrum obce se nachází ve 400 m n. m. 6 km jihovýchodně od Mirovic. Obcí protéká bezejmenný potok, který je přítokem říčky Skalice, jež protéká nedaleko obce.⁴¹ Vesnice je poprvé zachycena v písemných pramenech až v roce 1352, ale v tomto roce zde již stála tvrz a kostel neznámého stáří. Obec měla silnou vazbu na schwarzenberský Orlík a spolu s ním jsou hodnotným příkladem české barokní krajiny.⁴²

V roce 1930 měla obec 147 domů, ve kterých žilo na 740 obyvatel.⁴³ Ve válečném období příslušelo k této obci 880 obyvatel, z toho 440 patřilo k rodinám zemědělců.⁴⁴

2.5 Obec Rakovice

Rakovice leží přibližně 2 km západně od Čimelic v nadmořské výšce 438 m n. m. První písemnou zmínku o nich můžeme nalézt již z roku 1045.⁴⁵ V okolí Rakovic převládají úrodné, ale méně propustné půdy.⁴⁶ Úrodnost těchto půd byla jedna z nejlepších v celém okresu Písek.⁴⁷ V Rakovicích žilo roku 1930 na 513 obyvatel a 92 domů.⁴⁸ Stav obyvatelstva za války činil 552 obyvatel, mezi které patřilo 422 příslušníků zemědělských rodin.⁴⁹

2.6 Obce Horní a Dolní Ostrovec

Dnešní obec Ostrovec se skládá ze dvou součástí, které dříve bývaly samostatnými obcemi a založeny byly ve zcela rozdílnou dobu.⁵⁰ První písemná zmínka o obou se zachovala až z roku 1323.⁵¹ Spojeny jsou od roku 1950.⁵² Leží na svazích po obou březích řeky Lomnice, výškový rozdíl mezi hladinou toku a nejvyšším místem obce je bezmála 50 m.⁵³ V posledním předokupačním sčítání v roce 1930 žilo v Horním Ostrovcu 253 obyvatel a v Dolním Ostrovcu

⁴¹ J. TOMAN, *Čimelice*, s. 7.

⁴² K. KUČA, *Města*, 1. díl, s. 597-598.

⁴³ Tamtéž, s. 597.

⁴⁴ SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

⁴⁵ Božena NOVÁKOVÁ (ed.), *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N-Ž*, Praha 1991, s. 786.

⁴⁶ J. TOMAN, *Čimelice*, s. 7.

⁴⁷ TÝŽ, *Rakovice*, s. 1.

⁴⁸ J. RŮŽKOVÁ – J. ŠKRABAL, *Historický lexikon*, 2. díl, s. 230-231.

⁴⁹ SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

⁵⁰ J. TOMAN, *Ostrovce*, s. 2.

⁵¹ J. RŮŽKOVÁ – J. ŠKRABAL, *Historický lexikon*, 2. díl, s. 228-229.

⁵² Tamtéž, s. 109.

⁵³ J. TOMAN, *Ostrovce*, s. 1.

322, domů zde stálo v témže roce 64 v Dolním a 50 v Horním Ostrovci.⁵⁴ Ve válečných letech žilo v Horním Ostrovci celkem 274 obyvatel z toho 258 v rodinách zemědělců a v Dolním Ostrovci celkem 339 obyvatel, z nichž 174 příslušelo k zemědělství.⁵⁵

⁵⁴ J. RŮŽKOVÁ – J. ŠRABAL, *Historický lexikon*, 2. díl, s. 228-229.

⁵⁵ SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek I, kart. 113, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

3 Události ve zkoumaných obcích v době Protektorátu Čechy a Morava

Následující řádky nelze chápat jako plný výčet veškerých událostí, jež se v obcích severního Písecka odehrály, ale spíše jako nastínění informací, které jsou k dispozici především v publikacích Jana Tomana.

3.1 Okupace v Čimelicích

Ve zdejším čimelickém zámku prožil období 2. světové války Karel VI. ze Schwarzenbergu, když byla na jeho majetek v roce 1942 uvalena nucená správa a byl nucen odejít ze zámku Orlík. Po vyhlášení protektorátu byla obecní samospráva úplně ochromena a plně zaměstnána plněním rozkazů a výkazů shora, a tak se v Čimelicích rozvíjel místo politického čilý kulturní život. V období 1940-1944 byl odehrán bezpočet ochotnických divadelních představení a od roku 1943 fungovalo v hostinci Na Knížecí stálé Kino, které bylo navštěvováno i obyvateli z okolních vesnic.⁵⁶

V přátelském sousedském prostředí byly perzekuce okupační moci vnímány velice těžce. Občané zatčení gestapem: František Muzika,⁵⁷ Marie Hudečková a Josef Vlk se naštěstí vrátili v roce 1945 zpět domů. Takové štěstí ale neměl Karel Pajer, který byl umučen v koncentračním táboře Oranienburg 19. 12. 1942.⁵⁸

Další události jsou již plně zastíněny podrobným popisem událostí kolem května 1945, z nichž si zmiňme jen krátce několik poznámek. Blížící se spojenecké armády ohlásili hloubkový stíhačí útočící na nádraží v Čimelicích. Nejničivější nálet se odehrál 29. dubna 1945, kdy shořely dva nákladní vlaky a byly poničeny budovy nádraží, skladiště a vápenky. Tato událost si vyžádala 11 mrtvých německých vojáků a jednu zdejší oběť – Antonína Klímu z Karlova. Nálety pokračovaly i v dalších dnech. Pobito bylo také asi 30 zvířat, která byla odtažena do pumových kráterů a následně zasypána.⁵⁹

Dne 5. května po volání o pomoc pražského rozhlasu se v uniformách na náměstí objevil poručík Karel Schwarzenberg a další, kteří začali sbírat úderné družstvo. Tito vojáci začali s odzbrojováním německých a maďarských posádek a jejich internováním. Na Mirovicku válka ale neskončila podepsáním kapitulace v Remeši. Dne 8. května po silnici od severu postupovalo k Čimelicím podle odhadů 50-70 tisíc vojáků včetně částí divizí

⁵⁶ J. TOMAN, *Čimelice*, s. 103.

⁵⁷ Jeho syn gen. Jaroslav Muzika byl letcem Royal Air Force ve Velké Británii a má v Čimelicích svou pamětní desku.

⁵⁸ J. TOMAN, *Čimelice*, s. 103-104.

⁵⁹ Tamtéž, s. 104-105.

SS Wiking, SS Walenstein a SS Das Reich. Tomuto nesourodému tělesu, přepravujícím se na vozidlech všeho druhu, velel SS Gruppenführer Carl von Pückler. Přítomnost velitele a jeho mohutné bojové síly znemožnila uspořádat oslavu ke dni vítězství. Až 10. května se od Orlíku přiblížil sovětský předvoj a bylo nutné začít jednat, co udělat s obrovskou stále neodzbrojenou silou. Příchod větších sovětských jednotek vzbudil mezi německými vojáky v noci z 11. na 12. května paniku a ti začali ve velkém prchat směrem k území obsazenému americkou armádou.⁶⁰

Jednání o míru bylo vedeno v rakovickém mlýně rodiny Díků, které za sovětskou stranu vedl generálmajor Sergej Serjogin, za americkou plukovník Allison a za německou samozřejmě SS Gruppenführer Carl von Pückler. V rakovickém mlýně byla tedy dopoledne 12. 5. 1945 nejspíše podepsána poslední kapitulace na českém území a snad i v Evropě. Po odjezdu z místa jednání se SS Gruppenführer Carl von Pückler ještě staval v hostinci na Knížecí a před polednem v domku čísla popisného 99 spáchal sebevraždu společně se svým pobočníkem, tlumočnicí a její rodinou. Všichni byli nejprve provizorně zakopáni za domem, v němž spáchali sebevraždu, za několik dní ale vykopáni a definitivně pohřbeni za zdí čimelického hřbitova.⁶¹

3.2 Okupace v Horním a Dolním Ostrovci

Po rozpuštění politických stran na podzim roku 1938 byla v Horním Ostrovci založena Strana národní jednoty v čele s bývalým starostou Josefem Krajícem. Tato strana ani později založené Národní souručenství však žádnou činnost v obci nevyvíjely. V roce 1940 obecní zastupitelstvo s nelibostí vydalo obecní kroniku protektorátním orgánům. Léta druhé světové války byla i zde znát dusným ovzduším, zásobovacímí potížemi a tvrdým vymáháním dodávek zemědělských produktů.⁶²

Koncem války se v Dolním Ostrovci zatýkalo, především z důvodu stíhání partyzánské skupiny Oslov, jejíž úkryt byl nalezen nedaleko. Místní hajný Jindřich Volf a jeho syn Jan, který bydlel v Praze, byli v lednu 1945 odsouzeni k trestu smrti, ale ještě před jeho vykonáním oba ve věznici zemřeli.⁶³

⁶⁰ J. TOMAN, *Čimelice*, s. 105-109.

⁶¹ Tamtéž, s. 110-112. O skonu a SS Gruppenführera Carla von Pücklera např. Ivan BROŽ, *Smrt hraběte Pücklera*, Praha 1985.

⁶² J. TOMAN, *Ostrovce*, s. 140.

⁶³ Tamtéž, s. 141.

3.3 Okupace v Rakovicích

O obci Rakovice v období Protektorátu Čechy a Morava se můžeme dočíst pouze velice málo. Na jaře roku 1940 zasáhly obec a její okolí lokální záplavy a způsobily tím škody na majetku. V zimě roku 1941 napadlo v okolí Rakovic velmi mnoho sněhu, který dlouho do jara ležel na polích.⁶⁴

Z politických událostí můžeme s jistotou sestavit pouze seznam starostů a také to, že se nikdo neprovinil proti národní cti v době okupace. Což je možná spíše zbožným přáním Jana Tomana, než skutečnou realitou. Válkou jako takovou byly Rakovice přímo zasaženy až 29. dubna 1945, kdy v rámci náletu na čimelické nádraží a okolní města bylo zde zasaženo několik stodol, které lehly popelem, naštěstí nikdo nebyl zraněn. Již dva dny před bombardováním byl 27. 4. 1945 tajně ustanoven národní výbor v čele s Františkem Burdou, jenž se po vyhlášení německé kapitulace zhostil správy obce.⁶⁵

3.4 Okupace v Mirovicích

Po odstoupení československého pohraničí a následné uprchlické vlně se do Mirovic uchýlila řada řemeslníků a drobných živnostníků, kteří měli ve městě své příbuzné. Na podzim roku 1939 přibylo oproti stejnému období roku loňského 120 obyvatel a během války se jejich celkový počet ustálil na čísle 1400. Na začátku roku 1945 se přes město přehnala další utečenecká vlna, tentokrát vlna prchajících německých státních příslušníků – tzv. národních hostů, až 600 jich prý našlo ubytování v místní škole a i v některých soukromých objektech, někteří dokonce museli nocovat ve velmi provizorních podmínkách.⁶⁶

3.5 Okupace v Miroticích

Dne 29. dubna 1945 v souvislosti s náletem na Čimelické nádraží došlo k útoku hloubkových stíhačů a právě Mirovice byly nejvíce postiženým městem, o život zde přišlo 18 lidí.⁶⁷ V sobotu 5. května se v Miroticích střetla čimelická jednotka Národní stráže se skupinou těžce ozbrojených příslušníků SS, kteří byli za cenu jednoho mrtvého povstalce zatlačeni zpět k Cerhonicím a do okolních lesů.⁶⁸

⁶⁴ J. TOMAN, *Rakovice*, s. 113.

⁶⁵ Tamtéž, s. 113.

⁶⁶ J. TOMAN, *Dějiny města*, s. 76-77.

⁶⁷ TÝŽ, *Čimelice*, s. 105.

⁶⁸ Tamtéž, s. 106.

4 Hospodářská a sociální situace českých zemí po mnichovské dohodě a v době 2. světové války

4.1 Hospodářství a sociální problémy tzv. druhé republiky

Už podepsání mnichovské dohody 29. září 1938 znamenalo pro československé hospodářství řadu změn a implementaci Československa do mocenskopolitické a hospodářské sféry Německa.⁶⁹ Při záboru pohraničního území přišla Československá republika o možnost obrany a rozsáhlá území s množstvím průmyslu, surovinových základen a komunikačních sítí. Při vytyčování nových hranic nebyly dodržovány národnostní ale spíše hospodářské motivy. Československo ztratilo 30 % území a více než třetinu populace. Za hraniční čarou se ocitlo kolem 1 430 000 Čechů, Slováků a Rusínů.⁷⁰

Dopravní síť byla zcela záměrně narušena zabranými územími a způsobovala dopravě za druhé republiky výrazné problémy. Po vídeňské arbitráži muselo být též vydáno velké množství železničních vagónů a lokomotiv Německu a Maďarsku.⁷¹

V nově vzniklé druhé republice, která trvala pouhých 165 dní, získalo jistou převahu zemědělství nad průmyslem.⁷² Ale i tak postihly zemědělství a lesnictví rozsáhlé ztráty, stát přišel o 33 % orné půdy a 26 % lesů, Slovensko bylo zbaveno úrodného jihu země, který byl nezbytný pro zásobování obilím. Za hraniční čarou zůstaly také rozsáhlá stáda hospodářských zvířat, ztraceno bylo 31 % skotu, 30 % prasat a 25 % ovcí.⁷³

Z pohraničí začalo do vnitrozemí migrovat velké množství obyvatel, až 335 000 jich změnilo v období pomnichovské republiky své bydliště. S následnou vlnou emigrace došlo k vystěhování 450 000 osob. K tak vysokému počtu uprchlíků přispěly i teroristické akce henleinovců, polský nátlak na Těšínsku a na Slovensku protičeská kampaň Hlinkovy slovenské ľudové strany.⁷⁴

Rozsáhlá migrace zcela změnila sociální skladbu obyvatelstva v českém vnitrozemí a samozřejmě i v pohraničí. Ze zabraného území zcela vymizely dvě sociální skupiny Čechů – podnikatelé a střední třída a inteligence. V pohraničních oblastech ubylo také značné množství dělníků, naopak rolníci, u nichž je výrazně zastoupena vazba k místu a půdě, byli mezi přesídlenci v minimálním počtu. Výraznou část tvořili také státní a veřejní

⁶⁹ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 425.

⁷⁰ Tamtéž, s. 426-428.

⁷¹ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny*, XV. a, s. 123.

⁷² Tamtéž, s. 122.

⁷³ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 430.

⁷⁴ Tamtéž, s. 431.

zaměstnanci.⁷⁵ Uprchlíci zanechali na anektovaném území majetek, který dosáhl hodnoty 2 903 milionu Kč. Rozsáhlý majetek zde měly i fyzické a právnické osoby sídlící ve vnitrozemí.⁷⁶

Všechny tyto změny vedly k všeobecnému uznání role státu v hospodářské oblasti. Období pomnichovské republiky vedl k prvnímu ucelenému systému řízeného hospodářství. V hospodářské politice se množily antidemokratické až fašizující rysy. Zmocňovacím zákonem z 15. prosince 1938 si vláda Česko-Slovenské republiky vyhradila právo vydávat vládní nařízení s platností 2 roky, čímž byla výrazně omezena úloha parlamentu. Již první republika užívala možnosti zásahů do hospodářství, ale nyní se vycházelo ze zcela změněné situace. Docházelo například k přesunům pracovníků ve státní správě, soupisům majetků, omezení volného nakládání s ním a dalším. Centralizační tendence demonstrovala příprava povinných organizací v jednotlivých oblastech podnikání – trhových svazů, které byly zavedeny až po 15. březnu 1939.⁷⁷

V okleštěné republice se zhoršovalo sociální postavení a životní úroveň občanů. Od srpna 1938 do února 1939 stouply životní náklady dělnických domácností o 6,4 %, ale mzdy stagnovaly na původní úrovni. Daňové zatížení dopadlo na méně majetnou část obyvatelstva prostřednictvím zvýšení spotřebních daní.⁷⁸

Výrazným problémem druhé republiky byla výrazným způsobem rostoucí nezaměstnanost. Koncem ledna 1939 bylo registrováno 180 000 neumístěných uchazečů o zaměstnání, jejich počet byl ale nejspíše vyšší, protože neregistrovaní nechtěli být zařazeni do pracovních útvarů.⁷⁹ Ty byly zřizovány již od 11. října 1938, jejich organizováním podle zásad branné moci a povoláváním všech registrovaných nezaměstnaných Čechů pod pohrůzkou 6 měsíci vězení se snažila vláda vyřešit jeden z palčivých problémů.⁸⁰

Dalším pokusem o snížení nezaměstnanosti byla smlouva s Německem o vyslání 40 000 dělníků do říše, kde měli pracovat hlavně v těžkých manuálních zaměstnáních – v dolech, v zemědělství a na železničních stavbách.⁸¹ Takto pracujícím byly nabídnuty výhody včetně německé mzdy, ale ač byla smlouva podepsána v lednu 1939, nábor se uplatnil ve větší míře až po 15. březnu.⁸²

⁷⁵ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 432.

⁷⁶ Tamtéž, s. 433-434.

⁷⁷ Tamtéž, s. 436-437.

⁷⁸ Tamtéž, s. 444.

⁷⁹ Tamtéž, s. 445.

⁸⁰ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny*, XV. a, s. 129.

⁸¹ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 445.

⁸² J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny*, XV. a, s. 129.

V noci z 9. na 10. března 1939 byla odvolána Tisova vláda z funkce a prezident Emil Hácha vyhlásil výjimečný stav. Tiso byl pozván do Berlína, aby jednal s Adolfem Hitlerem, byly mu odtajněny plány na osud Československé republiky a bylo na něj naléháno, aby vyhlásil samostatnost. Slovenský sněm 14. března 1939 vyhlásil samostatný slovenský stát a 15. března 1939 bylo německou armádou obsazeno české vnitrozemí a z něho zformován Protektorát Čechy a Morava.⁸³

4.2 Hospodářská a sociální situace Protektorátu Čechy a Morava

Ovládnutí celého území druhé republiky a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava byl velice dobře promyšlený tah, jak získat strategicky důležité území, výrobní potenciál, kvalifikovanou pracovní sílu a přístup k rozsáhlému zbrojnímu průmyslu. Intenzivní zemědělská výroba v českých zemích byla příslibem, jak pomoci zásobovat neúrodné české pohraničí a Rakousko, popřípadě i samotnou Německou říši. Ve spojení toho všeho se měl protektorát stát průmyslovým jádrem Německa.⁸⁴

Formálně byl protektorát relativně autonomním územím říše v čele se státním prezidentem, který ale musel mít důvěru říšského kancléře. Faktická moc ale spočívala v rukou říšského protektora.⁸⁵ Velice záhy se tedy začaly v českém prostoru objevovat znaky řízeného hospodářství, které mělo být plně využito pro blížící se válku. Nařízením zplnomocněnce pro čtyřletý plán byl 21. března 1939 stanoven pevný poměr marky ke koruně 1:10, což zcela prokázalo nerovný vztah mezi protektorátem a říší.⁸⁶

Od léta 1939 začal být relativně volně fungující tržní mechanismus nahrazován systémem regulací hospodářských procesů. Byly přerozdělovány suroviny a pracovní síly, přidělovány zakázky, převáděny výroby do jiných podniků a další. Kompetentním orgánem v tomto rozhodování se stal Ústřední svaz průmyslu pro Čechy a Moravu, mimo nějž nemohl stát žádný podnikatel.⁸⁷ Podobná situace nastala i v zemědělství, kde bylo v září 1939 zahájeno zřizování trhových svazů, kterých bylo do roku 1941 zřízeno 8 podle různého produktu, s nímž bylo nakládáno. Členem takového svazu se musel stát každý, kdo měl s výrobkem co dočinění od prvovýroby až po konečnou distribuci.⁸⁸

⁸³ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny, XV. a*, s. 162-168.

⁸⁴ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 449.

⁸⁵ Tamtéž, s. 450.

⁸⁶ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny, XV. a*, s. 230.

⁸⁷ Tamtéž, s. 231.

⁸⁸ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 462.

Velice podstatným odvětvím, o němž bude hovořeno podrobněji níže, bylo zemědělství. Již na začátku existence protektorátu byl zakázán pohyb pracovníků mezi zemědělstvím a jinými odvětvími a na počátku žní 1939 bylo zavedeno nařízení o nuceném prikazování prací v zemědělství na dobu tří měsíců. Dalším krokem bylo zavedení všeobecné pracovní povinnosti pro muže ve věku od 16 do 25 let na dobu jednoho roku, ale s možností dalšího prodloužení. V červenci 1939 byly dosavadní zprostředkovatelné práce změněny na úřady práce vybavené rozsáhlými pravomocemi. Jejich hlavním úkolem byl nábor pracovních sil pro práce v Německu a ve válečně důležitém průmyslu včetně zbrojního. Po vyčerpání těchto volných pracovních sil byly zařazovány do výroby i ženy a následně došlo i k takzvanému pročešávání úřadů a přemísťování na jiná pracovní místa. Zaměstnanec zcela ztratil svobodu volby povolání.⁸⁹

Pro co nejvyšší výnosnost protektorátního hospodářství byl zaveden už v říjnu 1939 přidělový systém zásobování, který měl za hlavní úkol regulovat spotřebu z důvody tenčících se fondů. Pro odběr zboží bylo potřeba nyní nejenom finanční prostředků, ale i přidělových lístků, zbytek mzdy byl znehodnocen vysokou cenou na černém trhu. Obchodní síť po tomto zásahu přestala plnit svou úlohu a stala se pouhou rozdělovnou zboží.⁹⁰ Právě díky černému trhu bylo v době okupace možné se vůbec dostat k některým druhům zboží, od roku 1939, kdy se ceny úředně stanovené a ceny na černém trhu lišily jen málo, až po rok 1945, kdy ceny na černém trhu dosahovaly 40-70násobků cen úředních.⁹¹

Spolu s vytvořením protektorátu bylo rozhodnuto o germanizaci českého prostoru, předehrou tomu měla být germanizace hospodářství. Naštěstí díky zaměstnanosti válkou a hospodářskému významu protektorátu bylo takzvané „konečné řešení“ odsunuto až na poválečné období. Germanizace hospodářství ale měla určité dopady, mezi něž patřilo: personální zásahy do vedení firem, zabírání půdy českým rolníkům, centralizace podniků, kapitálová expanze, konfiskace českého a židovského majetku a jeho převod do německých rukou.⁹²

Kolonizace jako taková probíhala pouze ve čtyřech osídlovacích obvodech: Praha-sever, Olomouc, Brno a České Budějovice. Přicházející přesídlenci většinou z Besarábie, Dobružže, Bukoviny a jižních Tyrol byli Čechy bojkotováni a někdy bylo vůči nim

⁸⁹ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 233.

⁹⁰ Tamtéž, s. 463-464.

⁹¹ Tamtéž, s. 504-505.

⁹² Tamtéž, s. 465.

projevováno dokonce nepřátelství. Do roku 1942 bylo takto přesídleno 1 040 rodin a jim bylo přiděleno 17 810 ha půdy, z 90 % tvořili kolonisty zemědělci.⁹³

I když byl protektorát formálně autonomní součástí říše, byli Němci dosazováni v hojných počtech do protektorátních úřadů a hospodářských institucí. Dosazováni byli na vysoká místa v orgánech řízeného hospodářství, na místa ředitelů, do správy měst anebo jako správci (Treuhänder) podniků.⁹⁴

4.3 Stav zemědělství první republiky a cíle německé hospodářské politiky

České země v meziválečném období patřily k zemědělsky vyspělé části Evropy, ale za západními státy, a tedy i za Německem, svou výkonností stále zaostávaly. Hlavně mechanizace zemědělství probíhala v československých podmínkách velice pomalu a neefektivně. Hospodářství před příchodem okupantů nebylo v normálním stavu, v českých zemích stále doznívala hluboká hospodářská krize. Rostlinná výroba státu, která byla víc napojena na zahraniční obchod, byla touto krizí postižena více než výroba živočišná. Ve dvacátých letech se československé zemědělství bylo silně specializované na několik málo plodin, ve třicátých letech vlivem krize se od tohoto trendu upouštělo a přecházelo se zpět k zemědělství méně specializovanému.⁹⁵ Vleklá krize s sebou přinesla nutnost zásahu shora, Československá republika přistoupila ke státní regulaci hospodářství, kterým měl být nahrazen neudržitelný ekonomický liberalismus, nesmíme ale tuto regulaci srovnávat s řízeným hospodářstvím po 15. březnu 1939, které mělo zcela odlišný ráz.⁹⁶

Nejpodstatnějším odvětvím rostlinné výroby první republiky bylo obilnářství na 58 % orné půdy, kdy nejpěstovanější bylo žito, následované pšenicí, ovsem a ječmenem. Specializace na náročné plodiny se projevovala výrazným pěstováním chmele a cukrové řepy, obě plodiny měly návaznost na rozvinutý potravinářský průmysl. Živočišná výroba neměla takového významu jako výroba rostlinná, ale vleklá hospodářská krize zvýšila její význam v porovnání s předchozím obdobím. Dominantním oborem byl chov hovězího skotu a s ním spojená mléčná produkce. Velice významný byl i chov prasat, dále koz, koní a drůbeže, jejíž počet v krizi výrazně rostl. Živočišná výroba nedosahovala nikdy významu rostlinné hlavně kvůli omezené krmivové základně.⁹⁷

⁹³ M. BERANOVÁ – A. KUBAČÁK, *Dějiny*, s. 372.

⁹⁴ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 465.

⁹⁵ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 24-25.

⁹⁶ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 277.

⁹⁷ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 26-27.

Po trpkých zkušenostech z let 1914-1918 nehodlalo Německo riskovat při další válce potíže se zásobováním potravinami a proto bylo jednou z jeho priorit připravit i tento sektor na válku už v průběhu období míru. Počítalo se s využitím dobytých a obsazených území k účelu vyživování německé armády a obyvatelstva a tedy s udržením stavu zemědělství minimálně na předválečné úrovni.⁹⁸ Protektorát zastával mezi okupovanými územími jedinečnou roli, byl obsazen ještě před samotným započatím války a bylo s ním počítáno nejenom jako se zbrojnicí s vyspělým zbrojním průmyslem, ale i jako se zásobárnou potravin pro Německo a jeho armády.⁹⁹

Na počátku okupace bylo potřeba zajistit chod zemědělství minimálně na takové úrovni, aby byl protektorát soběstačným územím ve všech aspektech výživy vlastního obyvatelstva, pro dosažení tohoto cíle byla prezidentem Emilem Háchou vyhlášena 16. 7. 1939 tzv. bitva o výživu podle německého vzoru. Po dosažení soběstačnosti bylo dále počítáno s maximálním využitím potenciálu zemědělsky vyspělého území. Tyto předpoklady byly podloženy odbornými expertizami, které ukázaly silné stránky a slabiny protektorátního zemědělství. U obilí byly údaje o sklizni na jednoho obyvatele o 20 % vyšší než v Německu, naopak brambory a hektarové výnosy dalších neobilných plodin za německými výrazně zaostávaly, ale stále byly vyšší než v Rakousku a Říšské župě Sudety. Jako velký problém byla vyhodnocena nedostatečná výroba rostlinných olejů a nízká výrobní kapacita v krmivové oblasti, který výrazně komplikoval výhled soběstačného území.¹⁰⁰

Protektorátní hospodářská politika nebyla ani tak politikou německou, jako spíše politikou, které německý vliv dominoval, ale neřídil ji výhradně. Tím spíše je potřeba zkoumat zemědělství i zdola, protože většina potravinové produkce byla upotřebena k pokrytí poptávky místních trhů.¹⁰¹

4.4 Vysoká protektorátní politika a její vztah k zemědělské agendě

Protektorátní správa doznávala ve všech oblastech silný vliv německých orgánů anebo přímo dosazovaných členů německé národnosti. Ač byla navenek vláda suverénní, velký vliv v ní právě měly ony německé orgány. Ani agenda zemědělství se nevyhnula restrukturalizaci a změnám. Zásahy do aparátu zahájili nacisté už v raném stádiu okupace, kdy bylo nejprve žádoucí vytvořit dvojkolejnou správu, která by následně splynula s protektorátní správou

⁹⁸ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 28-30.

⁹⁹ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 449.

¹⁰⁰ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 31-35.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 37.

a převládla by v ní. Dle Barbory Štolleové lze vývoj protektorátu rozdělit na etapy: období vojenské správy, období tzv. dvojkolejného systému, etapu Heydrichovy reformy veřejné správy a období tzv. totální války.¹⁰²

Při služebnách šéfů civilní správy – sudetoněmeckého župního vedoucího a říšského komisaře Konráda Henleina v Čechách a vídeňského župního vedoucího a říšského komisaře Josefa Bürckela na Moravě – byla zřízena samostatná hospodářská oddělení.¹⁰³ Velice důležitou úlohu sehráli tzv. pověřenci, kteří byli jmenováni při důležitých protektorátních institucích včetně pověřence Říšského ministerstva výživy, jenž měl dohlížet na jedno z nejdůležitějších odvětví hospodářství. V období vojenské správ fungoval také při každém z celkem 39 oberlandrátů samostatné hospodářské oddělení.¹⁰⁴

Po období vojenské správy, kdy se pravomoci některých orgánů překrývaly, došlo k pevnému uchopení moci Úřadem říšského protektora s jedinou osobou v jeho čele. Říšský protektor kumuloval veškeré možné kompetence ve svých rukou. Berlínská říšská ministerstva mohla v tomto období zasahovat do chodu protektorátu pouze se souhlasem říšského protektora a prostřednictvím jeho úřadu. Nadále byly funkční pověřenci i hospodářské oddělení při služebnách civilních šéfů. Navíc bylo nově rozhodnuto o formování nezávislých skupin, kdy pro zemědělskou oblast byla ustanovena skupina se složitým názvem a velice složitou strukturou – Gruppe VIII – Ernährung und Landwirtschaft v čele s ing. Rudolfem Raschkou.¹⁰⁵ Tato skupina byla protipólem silného protektorátního ministerstva zemědělství a jemu podřízených institucí.¹⁰⁶

Prodlouženýma rukama skupiny Ernährung und Landwirtschaft se stali odborníci při úřadech vrchních zemských radů, válečné řízené hospodářství, němečtí pověřenci a Německá zemědělská rada v Brně. Pro činnost nižších orgánů správy bylo typické, že se vytrácelo dělení správy mezi vícero institucí a tím nenastával boj o kompetence, který byl charakteristický pro špičky hospodářské politiky. Pověřenci byli osoby, které byly vysílány centrálními říšskými institucemi, a pomáhali prosadit zájmy velice rychle. Nejdůležitější z těchto pověřenců byli soustředěni v referátu Marktordnung skupiny Ernährung und Landwirtschaft a jejich povinností bylo hájit okupační zájmy na trhu s produkty. Každý z devíti pověřenců v tomto referátu měl stanovou oblast svého zájmu.¹⁰⁷

¹⁰² B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 43-44.

¹⁰³ Tamtéž, s. 44.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 45-46.

¹⁰⁵ Pro podrobné informace o této skupině srovnejme Tamtéž, s. 48-63.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 48-63.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 63-69.

Dalším způsobem ovlivňování hospodářské politiky byl zvyšující se podíl osob německé národnosti ve vedoucích pozicích podniků, kdy bylo typické, že jedna osoba vykonávala několik manažerských pozic. Dne 4. září 1939 byla stanovena působnost České zemědělské rady v Praze pro všechny české a jiné neněmecké zemědělce v Čechách, podobně také působnost České zemědělské rady v Brně pro české a neněmecké zemědělce v zemi moravskoslezské a nová Německá zemědělská rada v Brně pro všechny německé zemědělce v celém Protektorátu Čechy a Morava. Tyto rady fungovaly až do reformy v roce 1942, kdy byl místo nich zaveden Svaz zemědělství a lesnictví pro Čechy a Moravu.¹⁰⁸

Po nástupu Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora, došlo ke změně přístupu k řízení protektorátu a odklonu od dvojkolejného systému správy. Potenciál protektorátu v oblasti pracovních sil měl být maximálně využit a měly být potlačeny jakékoli náznaky rezistence tím, že jednotlivé sociální skupiny obyvatelstva od sebe budou odděleny.¹⁰⁹

Pro oblast hospodářství bylo nejvýraznější změnou zavedení ministerstva hospodářství a práce s rozsáhlými pravomocemi. Ministerstvo zemědělství přišlo o některé své agendy jako například zemědělské školství, ale dostalo pod svou zprávu oblast ochrany přírody a domoviny, všechny změny, které v něm nastaly, směřovaly k tomu, aby se ministerstvo přiblížilo co nejvíce ke svému říšskému vzoru. Vysoká místa v nově zformovaných útvarech, ale i stávajících ministerstev začali obsazovat říšští Němci. Skupina Ernährung und Landwirtschaft, která do této doby byla chápána coby autonomní okupační orgán přešla pod působnost ministerstva zemědělství a lesnictví a stala se tím „německým“ orgánem.¹¹⁰

Byla založena zcela nová organizace sdružující povinně všechny zemědělce s výměrou pozemku 0,25 ha a více – Svaz zemědělství a lesnictví pro Čechy a Moravu. Byla to samosprávná organizace, která podléhala dozoru pražského ministerstva zemědělství. Patřily do ní i další profese jako pěstitelé ovoce a zeleniny, okrasných stromů a pěstitelé květin, u nichž nerozhodovala výměra pozemku. Do její působnosti náleželi i vlastníci a pachtýři lesů a rybníků a stejně tak včelaři.¹¹¹

Po vyhlášení totální války se stále ještě moc nacházela v rukou říšského protektora, i když jejich praktické vykonávání se soustředilo v rukou německého státního ministra pro Čechy a Moravu, kterou až do konce války zastával K. H. Frank.¹¹²

¹⁰⁸ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 70-73.

¹⁰⁹ J. GEBHART – J. KUKLÍK, *Velké dějiny*, XV. b, s. 46.

¹¹⁰ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 78-82.

¹¹¹ Tamtéž, s. 86-88.

¹¹² Tamtéž, s. 91-96.

4.5 Pracovní síly v zemědělství v době okupace

Jak již bylo řečeno výše, zemědělská oblast byla pro okupanty natolik důležitá, že už dne 31. března 1939 byl vydán zákon, který ze zaměstnaných v zemědělství vytvořil novodobé nevolníky, protože byl zamezen pohyb mezi zemědělstvím a dalšími odvětvími.¹¹³

Před počátkem okupace i po něm stále existovala tendence odcházet za lépe placenou prací do továren a průmyslových podniků, zhruba ale od roku 1942 byly tendence zcela opačné, protože prací ve stále více protěžovaném zemědělství, bylo možno vyhnout se nucenému nasazení v Říši a také zlepšit své sociální podmínky, díky relativně lepšímu přístupu k potravinám. I přes to protektorátní zemědělství vykazovalo nedostatek pracovních sil, který by byl potřebný k optimalizaci výrobních procesů a zvýšení produktivity požadované ze strany okupačních úřadů.¹¹⁴

Příkazování zemědělských prací bylo v platnosti od 23. června 1939 do 31. října 1939, přičemž bylo následně prodlouženo až do konce kalendářního roku. Jednalo se o využití potenciálu nezaměstnaných, osob pobírajících sociální dávky a příslušníků bývalé československé armády. Příkázání platilo na dobu 3 měsíců v jednom kalendářním roce, nezaměstnaní mohli být povoláni až na dobu 6 měsíců. Práce vykonávané takto příkázaným nebyly nijak omezeny.¹¹⁵ Mezi lety 1942-1943 dokonce takto příkazování kryli potřebu pracovních sil z více než 60 %.¹¹⁶

Již zmíněný zákaz přechodu ze zemědělského k jinému povolání neplatil na opačnou stranu a dveře do zemědělství zůstávaly otevřené, dokonce došlo i ke snaze zlepšit sociální postavení dělníků a tím je do tohoto oboru nalákat. Jednalo se například o podpory stavby domů pro deputátníky a zemědělskou čeleď, kdy jim protektorátní správa nabízela krytí 40-60 % stavebních nákladů. Mzdy, které byly jednou z dalších možností, jak nalákat do zemědělství další pracovní síly rostly v porovnání s dalšími odvětvími rychleji, ale stále zůstávaly pod říšskou úrovní.¹¹⁷

¹¹³ V. PRŮCHA a kol., *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 459.

¹¹⁴ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 155-156.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 156-157.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 160.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 158-160.

5 Oblasti živočišné výroby a jejich stav na severním Písecku

5.1 Chov vepřů

V předokupační republice byl chov prasat předstižen pouze chovem skotu, který byl pro naši oblast typičtějším. V českých zemích v roce 1937 bylo chováno 2,4 milionu prasat.¹¹⁸ Obliba vepřové bravu a zájem o něj ze strany okupantů byly způsobeny i faktorem, že prasata mají lepší jatečnou výtěžnost, která se pohybuje okolo 75-80 %, zatímco u skotu se pohybuje pouze kolem 60 %.¹¹⁹

Protože chov vepřů tvořil v českých zemích nezanedbatelnou část živočišné výroby a také patřil k prioritám německé okupační politiky, povinné dodávky a jiná regulační opatření se dotkla této oblasti velice záhy po zavedení německé správy. Povinná dodávka byla už v roce 1939 uvalena na dodávky vepřového tuku, z důvodu záporné bilance protektorátu ve spotřebě této komodity.¹²⁰

Úsilí o zvyšování produkce bylo poprvé uvedeno v platnost výnosem z 20. října 1939, kterým byla stanovena minimální váha vepře při porážce 85 kg a při domácích porážkách pro samozásobitelské účely nesměla klesnout pod 100 kg. Provádění porážek bylo podřízeno úřednímu dozoru, včetně domácích, které musely být hlášeny minimálně 24 hodin před jejich provedením. O dva měsíce později začaly porážky podléhat dozoru obecního úřadu, který jednak zodpovídal za stanovení jatečné váhy zvířete a také za stanovení množství vepřového sádla, které mělo být odvedeno. Pod maximální tlak se domácí porážky dostaly po září 1940, kdy musela být porážka místním obecním úřadem dokonce schválena.¹²¹

Protože byl výrazně omezen dovoz živých zvířat do protektorátu a tím klesl i počet živnostenských porážek vepřů, byl tedy zvýšen tlak na produkci domácích, která se mezi roky 1939 a 1940 projevila výrazným poklesem stavu vepřů v celoprotektorátním měřítku. Chovaný počet vepřového bravu poklesl v roce 1939 o téměř 20 000 kusů a v roce 1940 o bezmála 300 000 kusů, pro tento trend se dnem stal rok 1941, odkdy se stavy začaly opět stabilizovat.¹²²

Následující graf nám ukazuje výše popsaný trend v Miroticích, kde první dno je možné vidět při sčítání ze dne 4. 6. 1941 na stavu 112 kusů chovaných vepřů, následující vzestup, kdy se stáda v Miroticích téměř ztrojnásobila, je spíše vysvětlitelný masivním

¹¹⁸ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 26.

¹¹⁹ František HOVORKA – Viktor SIDOR – Vlastimil SMÍŠEK, *Chov prasat*, Praha 1987, s. 8.

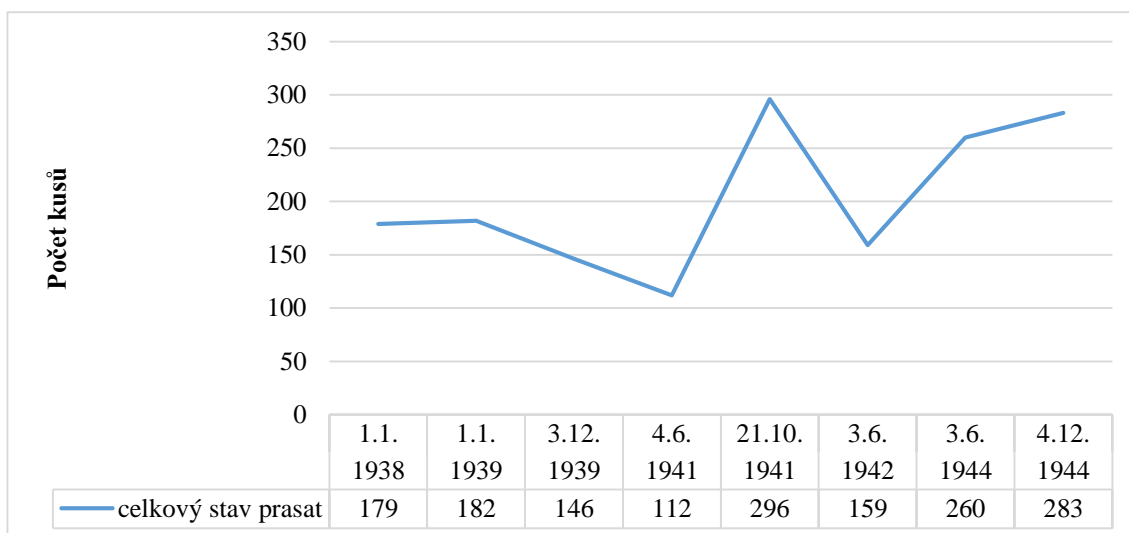
¹²⁰ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 163.

¹²¹ Tamtéž, s. 165-167.

¹²² Tamtéž, s. 168.

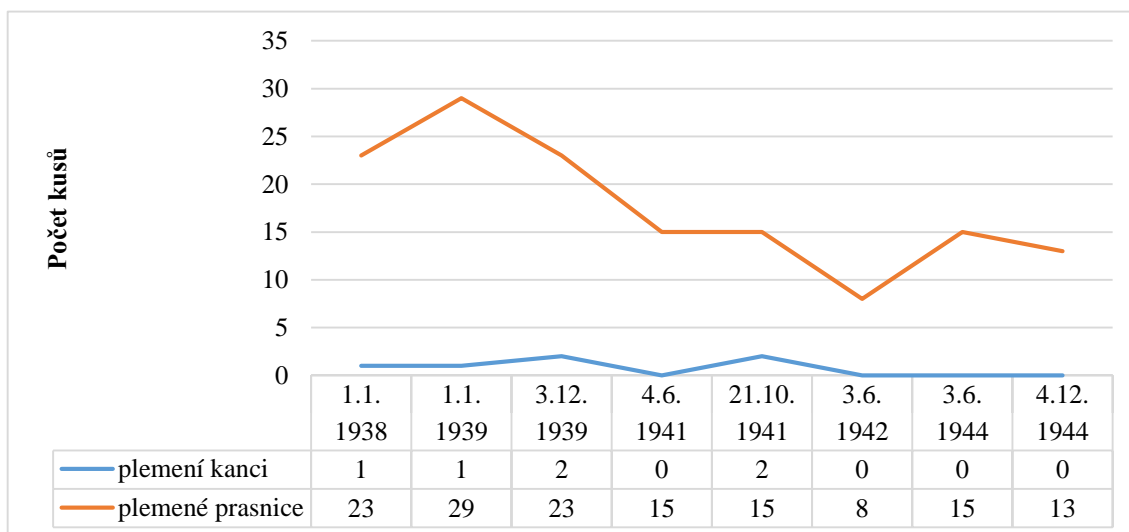
nákupem mladých prasat, než přirozenou porodností, která by dalece přesahovala možnosti chovaných prasnic. Taktéž je možno použít jako vysvětlení statistickou chybu, která se při kvalitě prvopisů používaných jako zdroj dat nedá vyloučit. Druhé dno stavu prasat v Miroticích nalézáme v létě 1942, kdy ještě téhož roku při prosincovém sčítání byl stav i v celoprotektorátním měřítku nižší než předcházejícího roku.¹²³

Graf č. 1: Stav vepřů v Miroticích (1938-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

Graf č. 2: Stav plemenného vepřového bravu v Miroticích (1938-1944)

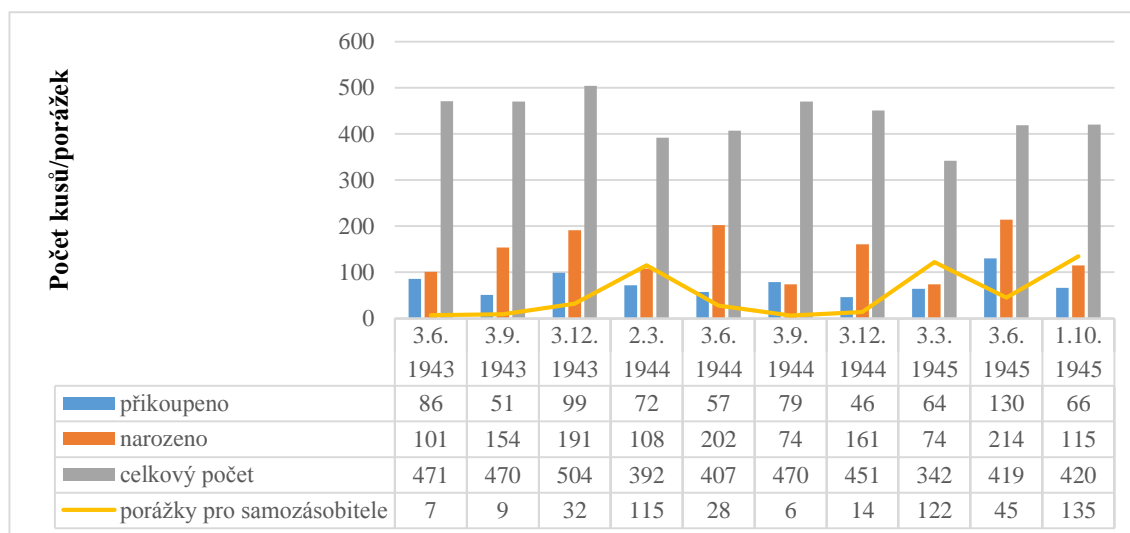

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

¹²³ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 167.

Právě o stavu plemenného vepřového bravu se můžeme přesvědčit v předcházejícím grafu, kdy vidíme, že za populační boom mezi sčítáním 4. 6. 1941 a 21. 10. 1941 z předchozího grafu by bylo „zodpovědných“ 15 kusů plemenných prasnic. Naopak je zde patrné, že po celou dobu okupace a zvláště pak na jejím začátku bylo sáhnuto i do plemenného bravu, jehož sestupný trend byl pozastaven až mezi lety 1942 a 1944. Bohužel ale nemáme zachováno sčítání pro Mirovice z roku 1943. Prudký pokles prasnic od roku 1939 do 1941 nebyl zaznamenán jen v Mirovicích, ale byl celoprotektorátním trendem, kterým si okupační správa vlastně podrazila nohy, jelikož byly výrazně narušeny možnosti reprodukce a tím i exploatace vepřového chovu ve prospěch německé říše.¹²⁴

Graf č. 3: Stavy prasat v Rakovicích (1943-1945)

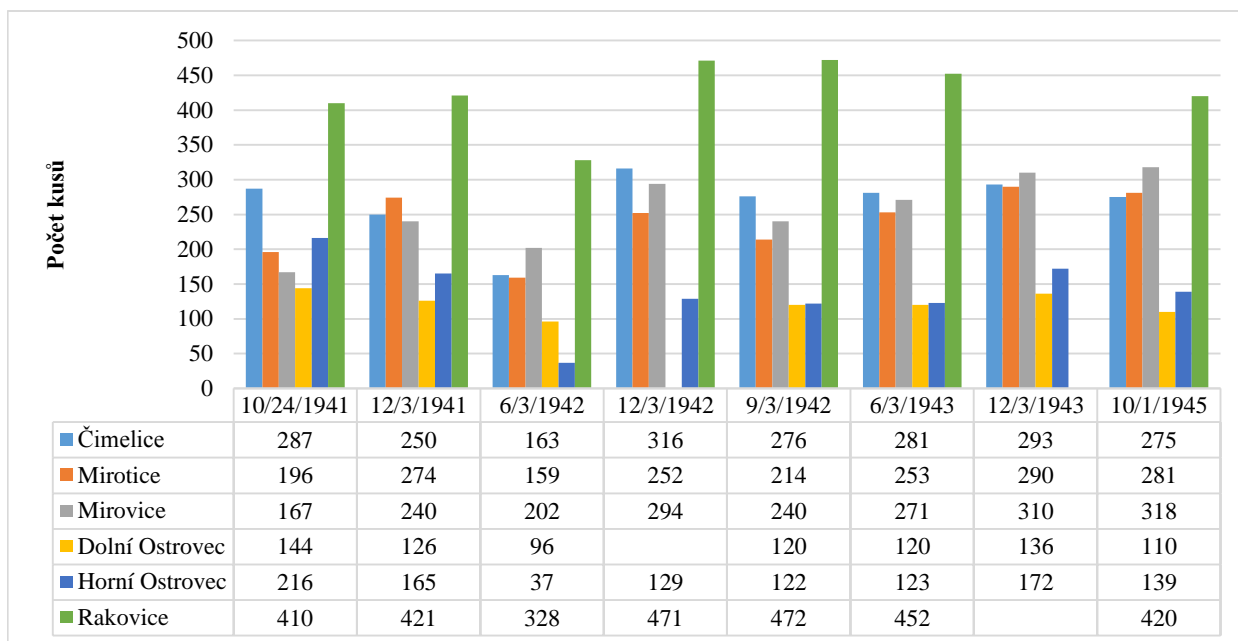
Pramen: SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv obce Rakovic, kart. 2, sign. X/A, Kontrolní výkazy o prasatech.

V Rakovicích se zachoval relativně rozsáhlý soubor sčítacích archů, který nám dovoluje rekonstruovat koloběh chovu prasat během roku. Většina porážek pro samozásobitele probíhala v typickém čase mezi Novým rokem a měsícem březnem, naopak vrhy selat se nejčastěji uskutečňovaly mezi březnovým a červnovým sčítáním a druhá rozsáhlejší porodní aktivita mezi sčítáním zářijovým a prosincovým. Nákupy mladých prasat byly relativně rovnoměrně rozloženy mezi všechna období roku, ale ke konci války je patrný v Rakovicích sestupný trend. Téměř stabilní a velmi vysoké stavy prasat, které by byly pro obec s 552 obyvateli netypické, byly v Rakovicích dokladem obliby lépe kontrolovatelných

¹²⁴ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 168.

velkochovů, v Rakovicích reprezentovaný velkostatkem Karla Schwarzenberga, který v čase protektorátu hospodařil pod německou vnučenou správou.

Graf č. 4: Celkové stavy prasat ve sledovaných obcích (1941-1945)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Okresní úřad Písek I, kart. 1327, inv. č. 2633, sign. X, Statistické výkazy hospodářského zvířectva.

V grafu č. 4 lze pozorovat celkový vývoj prasat v sledovaných obcích severního Písecka. V době zaběhlé okupace byly stavy vepřového bravu na tomto území relativně stálé, všimnout si můžeme výkyvu mezi sčítáním v datech 3. 12. 1941 a 3. 6. 1942. O tomto trendu už bylo hovořeno několikrát v předchozích řádcích, tedy o tvrdě uplatňované hospodářské politice, při které k těmto dvěma datům došlo k výraznému narušení cyklu chovu a ke snížení celkových stavů. Stejně tak již bylo zmíněno, že pro sestupný trend počtu prasat se stal dnem rok 1941, po němž došlo ke zvyšování stavů stejně jako jinde na našem území. Na severním Písecku se sestupný trend projevil znovu výrazně při sčítání v červnu 1942, kdy zejména obce Čimelice, Mirovice, Rakovice a výrazně Horní Ostrovec dosáhly dna počtů chovaných vepřů. Pokles počtu chovaných kusů je patrný i z grafů v odborné literatuře,¹²⁵ v tomto mikroregionu se ale projevil mnohem tvrději.

Došlo ale k velice rychlému početnímu nárůstu, zejména v Čimelicích, kde se z počtu 163 kusů v červnu 1942 vyšplhal počet prasat až na téměř dvojnásobek a vysoký početní stav se zde udržel do konce války. Je snad záhodno tvrdit, že blízkost velkého chovu na

¹²⁵ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 170.

velkostatku Karla Schwarzenberga v Rakovicích pomohla Čimelicím s pokrytím velkého poklesu chovaných kusů tím, že sem nejspíše byla ve velkém množství prodávána selata, bohužel pro tuto dedukci nám chybí dostatečné písemné doklady.

Nedochování kompletních počtů z předválečného a brzkého válečného období nám nedovoluje proniknout do této problematiky hlouběji. Ale v pamětní knize města Mirovice můžeme trochu do onoho neznámého nahlédnout, protože velice pečlivý kronikář nezapomněl zapsat do kroniky výsledky sčítání vepřů, drůbeže a králíků, které proběhlo 1. 7. 1938 a bylo zde napočítáno celkem 241 vepřů, z toho 4 plemení kancí, 26 plemenných prasnic, 71 selat, 124 vepřů mladších půl roku a 13 starších.¹²⁶ Vezmeme-li tato čísla jako „normální“ stav, zjistíme, že i v roce 1941, který je v odborné literatuře vyhodnocen jako rok nejhlubšího propadu stavů vepřů, bylo tomu tak i v Mirovicích a s největší pravděpodobností i v okolních vesnicích.

5.2 Chov hovězího skotu

Jak již bylo zmíněno, nejtypičtějším druhem chovaného užitkového zvířete pro československý stát byl před válkou hovězí skot. V roce 1937 bylo v českých zemích chováno na 2 280 000 kusů hovězího dobytka.¹²⁷ Na celkové hrubé zemědělské produkci se v roce 1936 podílel chov skotu z 24,6 %.¹²⁸

Pro chov dobytka byly v protektorátu vyhlášeny celkem tři povinné dodávky – loje, masa a mléka. Od září 1939 z výnosu ministerstva zemědělství platila povinná dodávka veškerého nadojeného mléka a vyrobeného selského másla. Kontingentace byla v mléčné výrobě zavedena v září 1942 a byla vypočítána z průměru nadojeného mléka na 1 ha v roce 1941 v příslušném obvodu. Stejně jako v případě mléka došlo v září 1939 k vyhlášení nucených dodávek veškerého loje získaného při porážce. Minimální porážková váha, která byla stanovena u vepřů, v případě hovězího dobytka stanovena nebyla, ale veškeré porážky bylo nutné mýti schválené.¹²⁹

Kontingentace hovězího masa byla zavedena až pro hospodářský rok 1941/1942 a byla provedena podle sčítání ze 4. prosince 1940. Kontingent počítal s porážkou pouze možných ročních přírůstků, čímž mělo být zabráněno nežádoucímu vybíjení chovů. Je tedy patrné, že

¹²⁶ SOA Třeboň, SOkA Písek, Archiv města Mirovice, Pamětní kniha města Mirovic 1913-1939.

¹²⁷ *Statistická ročenka Republiky československé 1938*, s. 46.

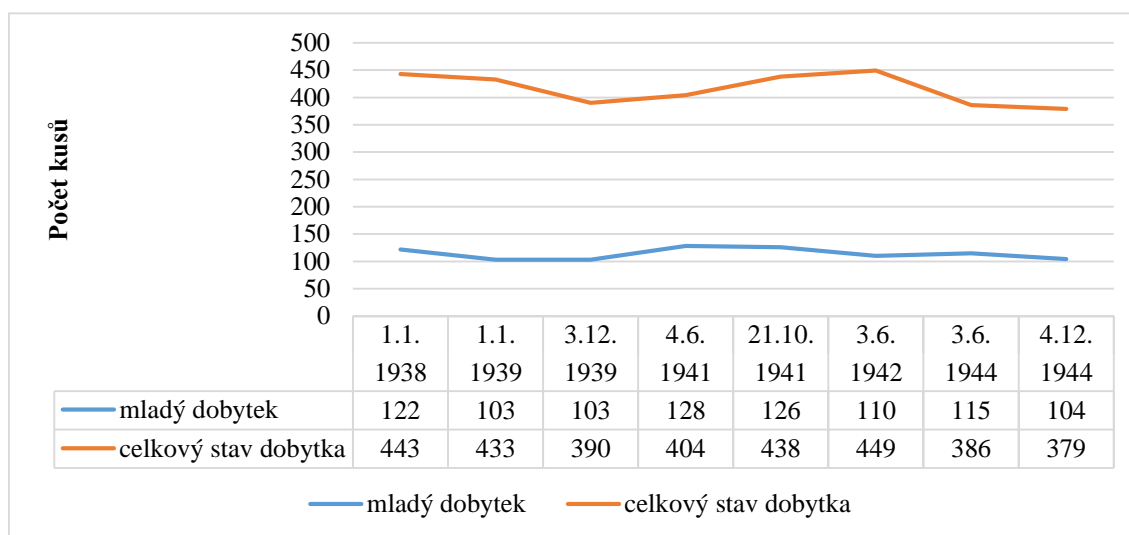
¹²⁸ Josef KOPECKÝ a kol., *Chov skotu*, Praha 1981, s. 20.

¹²⁹ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 173-174.

kontingence hovězího dobytka byla primárně zaměřena na výrobu mléka a nikoli na výrobu masa a loje.¹³⁰

I přes politiku snahy udržení chovů na vysokých stavech se snižoval stav hovězího dobytka do roku 1941, kdy celoprotektorátním stav poklesl na 92 % stavu z ledna 1939. Velice výrazně se tento trend projevil ve stavech krav a jalovic, který do roku 1941 poklesl na 88 % stavu ledna 1939. V opačném duchu se nesl počet telat, ten se zvyšoval a docházelo k odklonu od výdojných hospodářství směrem k vlastnímu odchovu. Snaha o zachování vysokých počtů byla ale neúspěšná a v prvních třech letech protektorátní správy došlo ke zvýšenému počtu porážek skotu a tím i výraznému snížení stavů.¹³¹

Graf č. 5: Stav hovězího dobytka v Miroticích (1938-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

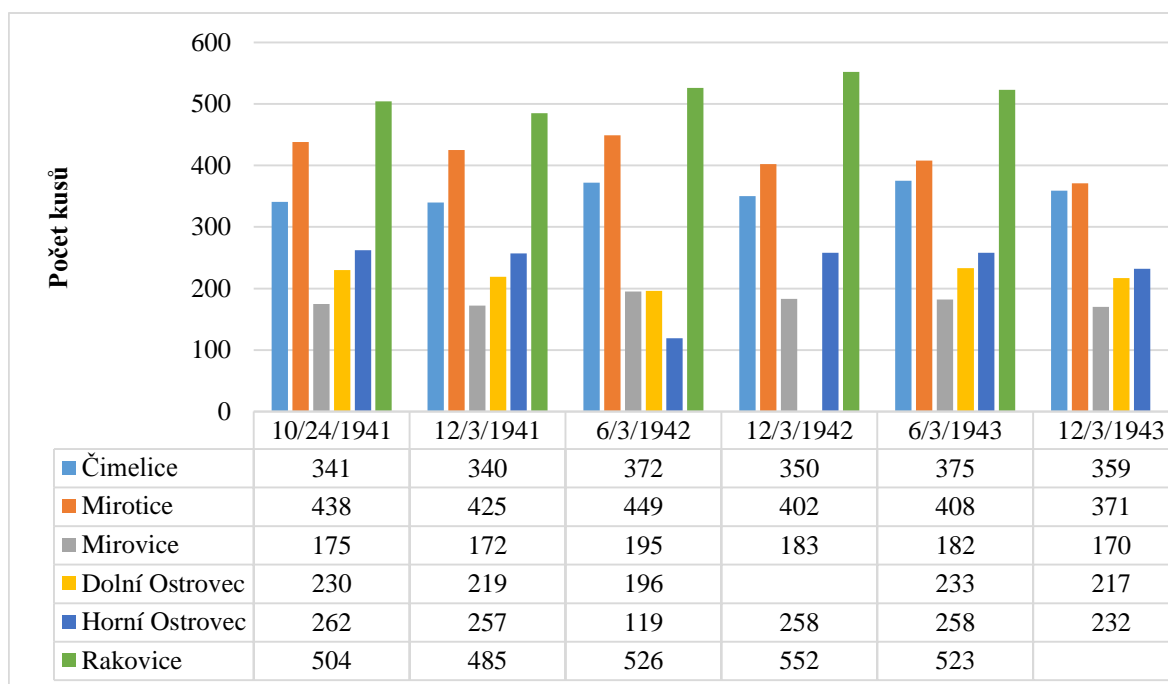
V předcházejícím grafu je patrný relativně stabilní stav dobytka v Miroticích po celou dobu války. Výše popsany trend snižování stavů v prvních letech okupace je patrný při sčítání v roce 1939, následně zde ale došlo k relativní stabilizaci a nárůstu počtu kusů až k předokupačnímu stavu. Výrazné snižování počtu kusů hovězího dobytka se v Miroticích výrazněji projevilo až při obou sčítání v roce 1944, které je zachyceno v celorepublikovém měřítku¹³² a je vysvětlitelné zásobovacími problémy z důvodu vyčerpání válkou.

¹³⁰ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 176.

¹³¹ Tamtéž, s. 176.

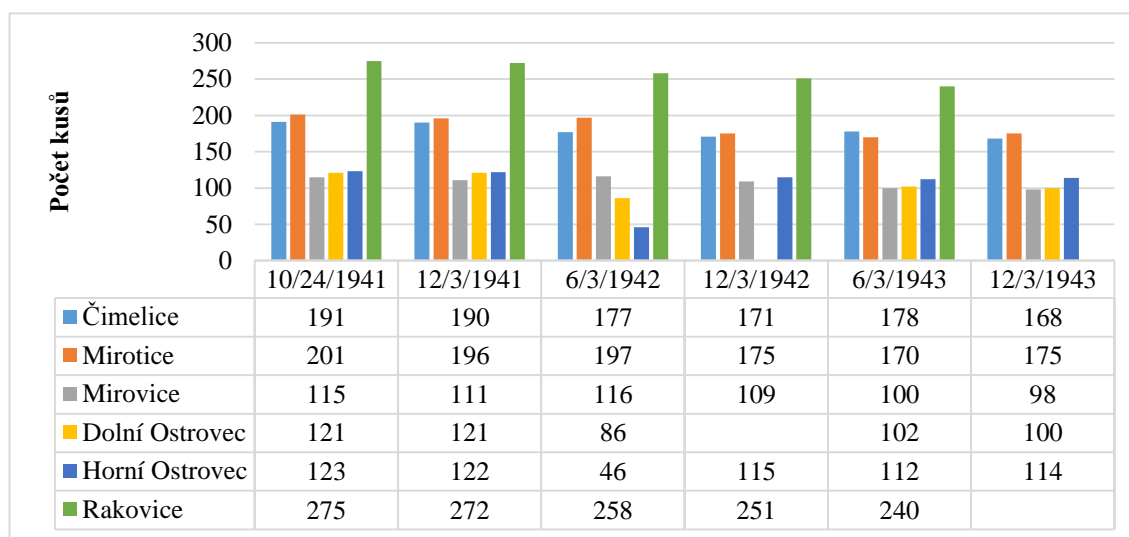
¹³² Tamtéž, s. 178.

Graf č. 6: Celkové stavy hovězího dobytka ve sledovaných obcích (1941-1943)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Okresní úřad Písek I, kart. 1327, inv. č. 2633, sign. X, Statistické výkazy hospodářského zvířectva.

Graf č. 7: Stavy dojivého dobytka ve sledovaných obcích (1941-1943)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Okresní úřad Písek I, kart. 1327, inv. č. 2633, sign. X, Statistické výkazy hospodářského zvířectva.

V dalším datovém souboru pro celý sledovaný mikroregion, který je bohužel časově omezený, je možno opět pozorovat ustálený stav chovů. S výrazným poklesem mezi prosincem 1941 a létem 1942 v Horním Ostrovci, kde počet chovaných kusů hovězího

dobytka klesl na méně než polovinu. V grafu dojivého dobytka je narušen předpoklad zmíněný výše, tedy snaha o zachování, v nejlepším případě pak rozšíření, mléčné produkce. Ve sledovaných obcích docházelo k úbytkům dojivého dobytka a velice drasticky, i když pouze na omezenou dobu, se tento trend projevil v Dolním a zvláště v Horním Ostrovci, kde mezi sčítáním v prosinci 1941 a červnu 1942 došlo k úbytku dojivého dobytka o 29 % v Dolním Ostrovci a o 62 % v Horním Ostrovci, kterýžto pokles se zde dotkl nejenom dobytka dojivého, ale jak již bylo řečeno výše i celkových stavů hovězího dobytka. Úbytek byl již při dalším sčítání zmírněn, ale až do posledního dostupného sčítání nedošlo k obnovení stavu z října 1941.

Tabulka č. 1: Produkce mléka ve sledovaných obcích (1941-1943)

Obec	Hospodářský rok	Nadojeno v l	Počet dojnic	Podíl na jednu dojnici v l	Podíl na dojnici na den
Dolní Ostrovec	1941-1942	49 669	54	919,80	2,52
	1942-1943	38 822	46	843,96	2,31
Čimelice	1941-1942	53 113	78	680,94	1,87
	1942-1943	48 411	64	756,42	2,07
Rakovice	1941-1942	106 919	165	647,99	1,78
	1942-1943	144 374	155	931,45	2,55
Mirotice	1941-1942	71 249	75	949,99	2,60
	1942-1943	53 241	66	806,68	2,21
Mirovice	1941-1942	71 273	55	1 295,87	3,55
	1942-1943	58 667	56	1 047,63	2,87

Pramen: SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

Prioritní využití hovězího dobytka pro výrobu mléka ale v protektorátu pokulhávalo stejně jako další aspekty živočišné výroby na velice omezené krmivové základně, která byla před válkou odkázána na dovoz ze zahraničí. Snahou o soběstačnost protektorátu docházelo k nedostatečnému zásobování krmivy a tím i ke snížení rentabilnosti živočišné výroby. Dojivost v protektorátě rok od roku klesala. V některých obcích severního Písecka docházelo k meziročnímu zlepšení, ale v porovnání s dojivostí z roku 1939, kdy se pohybovala kolem průměru 4,1 litru na dojnici a den byl průměrný výsledek 2,5 litru na dojnici a den výrazně

podprůměrný.¹³³ I ve sledovaných obcích byla dojivost v závodech vedoucích statkový arch už v hospodářském roce 1941/1942 hluboce podprůměrná, výrazně mezi nimi ale vyčnívali Mirovice, kde byla místně vykazována dojivostí regionálně nadprůměrná.

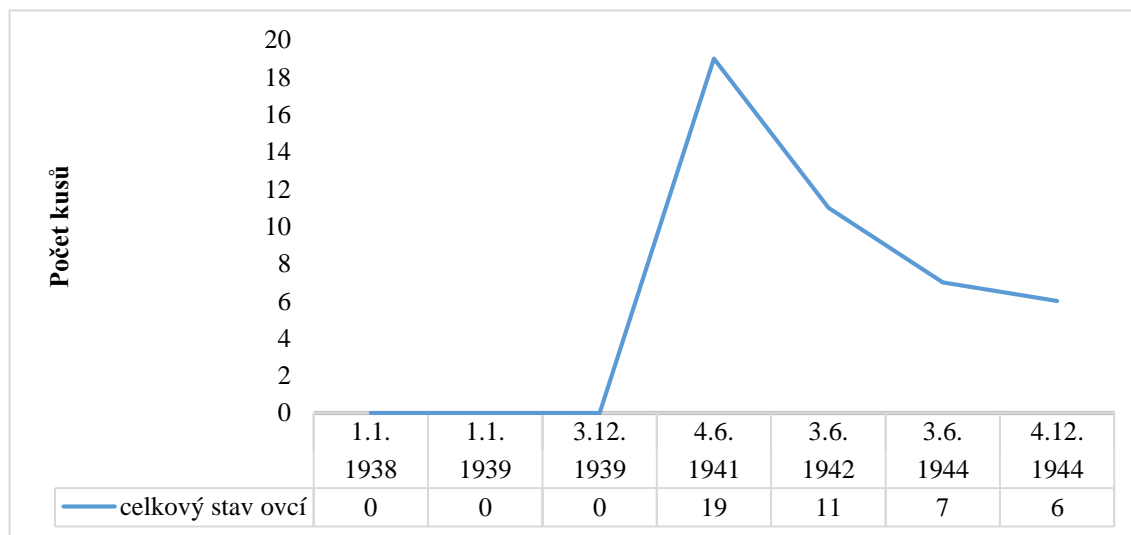
Je nutno stále upamatovat se na skutečnost, že Česká statistická služba i samotní zemědělci měli zájem na tom, aby uváděná čísla, byla co nejnižší. Zvláště pak u litrů nadojeného mléka bylo mnohem jednodušší uvést mylné informace a tím zajistit zboží na zlepšení vlastní výživy, pro příbuzné anebo k prodeji na černém trhu.

5.3 Chov ovcí

Chov ovcí nebyl nijak typickým pro naši oblast. Celá Československá republika jako celek měla v roce 1937 sice stav 591 807 kusů skopového bravu, ale z toho 441 292 připadalo na Slovensko a 105 694 na Podkarpatskou Rus, v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se předválečný stav pohyboval na velice nízkých číslech kolem 34 000 kusů.¹³⁴

Pro okupanty velice zajímavým artiklem získávaným chovem ovcí se stala vlna, rok 1942 byl prvním, kdy byla v platnosti dodávková povinnost vlny a už roku 1940 bylo zakázáno porážet jehňata a chovné ovce, pro ostatní skopový brav byla stanovena minimální porážková hmotnost na 40 kg, která byla následně snížena na 30 kg. Zanedlouho poté

Graf č. 8: Stav ovcí v Miroticích (1938-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOKA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

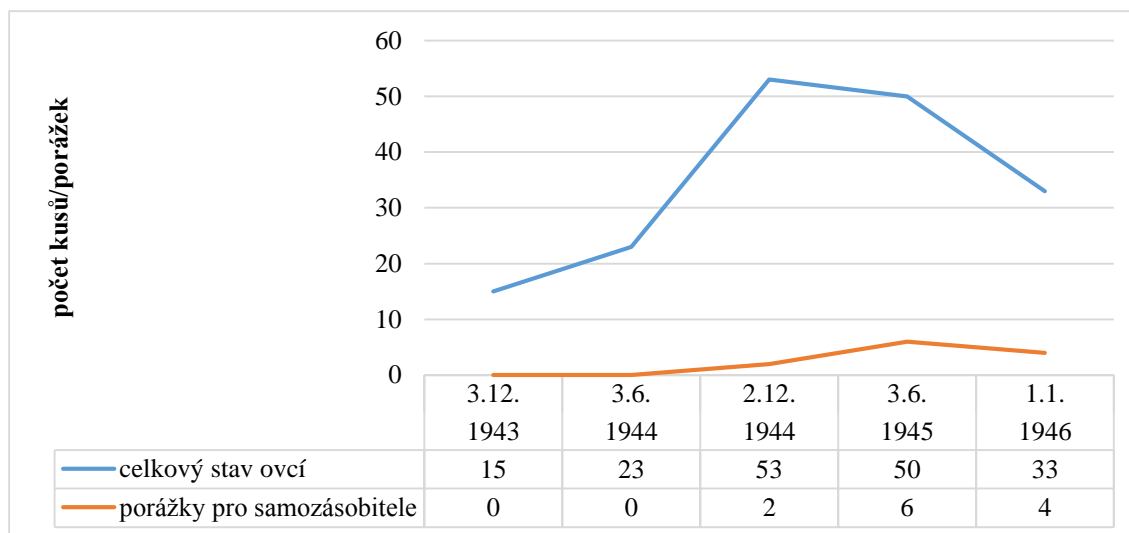
¹³³ V. PRŮCHA, *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 482.

¹³⁴ *Statistická ročenka Republiky československé 1938*, s. 46.

vyhláškou ministerstva zemědělství z 5. 7. 1941 bylo povoleno porážet ovce pouze pro samozásobitelské účely. Ale kontingentací jako takovou chov ovcí zasažen nebyl.¹³⁵

V návaznosti na tato opatření počet chovaných ovcí v protektorátu výrazně rostl. V roce 1940 se zvýšil počet kusů oproti předválečnému období o téměř 65 % a v roce 1944 dosáhl až na osminásobek. I přes vysoké stavy ovcí a beranů nedošlo k výraznému růstu produkce vlny v protektorátu a nebyl tak naplněn okupanty očekávaný předpoklad.¹³⁶

Graf č. 9: Stavy ovcí v Rakovicích (1943-1946)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Archiv obce Rakovic, kart. 2, sign. X/A, Kontrolní výkazy o zvířectvu.

Na severním Písecku byl chov stejně málo obvyklý jako v celých českých zemích. Na následujících dvou grafech je možno pozorovat, že v Miroticích se před válkou nechoval jediný kus skopového a až v roce 1941 zde bylo chováno 19 kusů. Následoval relativně strmý pád počtu chovaných ovcí, kdy byly patrně poráženy pro vlastní potřebu samozásobitelů jako legální zdroj masa nepodléhající kontingentaci. Velice podobný trend můžeme sledovat i v Rakovicích, kde nám není znám stav z předválečného období. Došlo zde k nárůstu počtu chovaných ovcí déle než v Miroticích, jejichž chov se tu etabloval už mezi roky 1939 a 1941. V Rakovicích mezi roky 1943 a 1944 byly dosažené počty relativně vysoké, ovce byly nejspíše chovány pro výrobu vlny, jelikož porážení ovcí se odehrávalo ve velice malém počtu. Po pádu okupační správy a na konci druhé světové války docházelo stejně jako v Miroticích k zániku chovu ovcí a při sčítání na začátku roku 1946 už zde bylo chováno pouze 33 ovcí s předpokladem dalšího snižování.

¹³⁵ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 179.

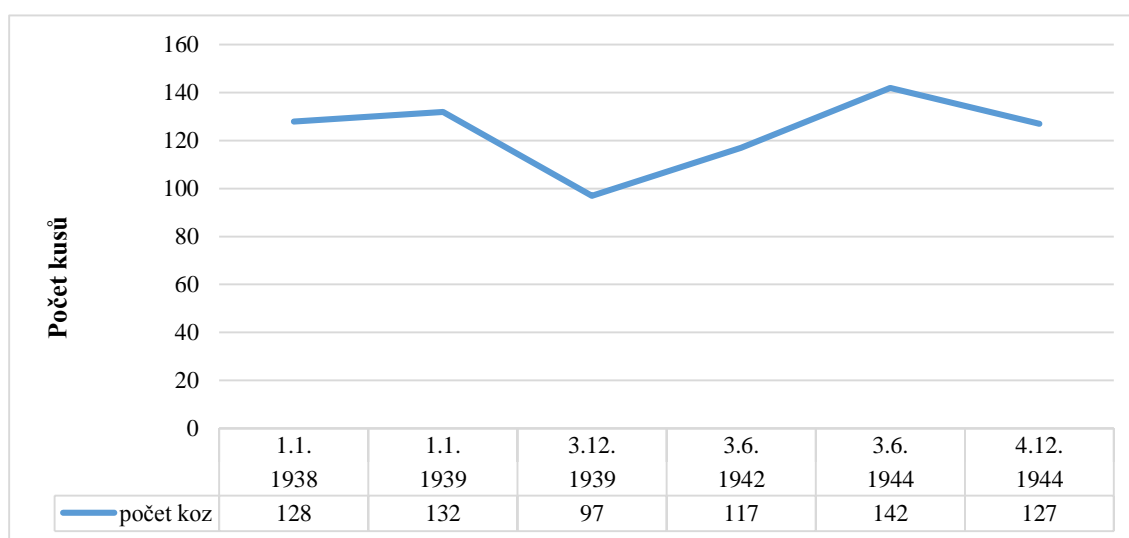
¹³⁶ Tamtéž, s. 180.

5.4 Chov koz

Chov koz, který zůstal v prvních letech okupace zcela neregulován, doznal značného rozmachu a nekontrolovatelně rostl, což ale výrazně zatěžovalo slabou výrobu krmiv. Pro chov koz byla omezení přijata až pro rok 1943. I přes opatření rostl i nadále. V porovnání předokupačního stavu a počtu koz v závěru války dojdeme téměř k dvojnásobku chovaných zvířat. Jejich oblibu lze vysvětlit tím, že nepodléhaly povinné dodávce a byly tedy pro zemědělce vítaným přilepšením.¹³⁷

Dochovanost sčítání koz je nejhorší ze všech druhů chovaného zvířectva a jeho vývoj je tedy pro severní Písecko obtížně rekonstruovatelný. V Miroticích k podobnému výše popsanému trendu nedošlo a početní stavy koz zde zůstávaly relativně nízké s pomalým růstem mezi létem 1942 a létem 1944, o zdvojnásobení stád se ale v tomto městě mluvit nedá.

Graf č. 10: Stav koz v Miroticích (1938-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

5.5 Nemoci zvířectva na severním Písecku

K důležitým aspektům chovu hospodářských zvířat patří péče o jejich zdraví a prevence popřípadě zamezení šíření nakažlivých nemocí, které mohou velice snadno zdecimovat chov. Mezi nejběžnější patřila červenka prasat, obrna prasat a ptačí tuberkulóza.¹³⁸ O infekčních

¹³⁷ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 182-184, 294.

¹³⁸ V pramenech nalezneme tyto nemoci pojmenované německy – Rotlauf, Schweinelähme a Hühner Tbc.

nákazách kromě pasivního odporu je možno uvažovat jako o prostředku odporu aktivního. Je ale velice nepravděpodobné a také téměř nedokazatelné, že by si rolník sám dobrovolně likvidoval chovaná zvířata a z počtů hlášených nálezů bude v následujících řádcích patrné, že na severním Písecku nebylo této možnosti využito ani ve větších chovech, jelikož počet nálezů byl velice malý.

Červenka prasat je onemocnění, které se výrazně projevuje u prasat chovaných ve špatně čištěných chovech a při prudkých klimatických změnách. Bakterie způsobující toto onemocnění může přežívat velice dlouho v zemi. Je nazývána podle typických zarudlých skvrn na kůži postiženého prasete.¹³⁹

Protektorátní správa nijak neměnila velice přísné zásady zacházení a likvidace s vepři, kteří byli touto nemocí postiženi. Vše bylo potřeba sdělovat obecnímu úřadu. O průběhu jednání se můžeme přesvědčit z jednoho kompletně zachovaného případu z ledna 1942. Ve dvorci Františka Cibocha a Antonína Huleše čísla popisného 163 v Čimelicích bylo prase nakažené červinkou zlikvidováno. Bylo nakázáno dvorce uzavřít a následně provést dezinfekci podle návodu poskytnutou jim obecním úřadem, a taktéž bylo nutné okresnímu úřadu v Písku sdělit, kolik celkem bylo ve dvorci chovaných prasat.¹⁴⁰

Další výše zmiňovanou běžnou chorobou byla obrna prasat, která se také nazývá těšínská nemoc podle prvního místa výskytu. Je to virové onemocnění postihující nejčastěji mladá prasata těsně po odstavení od matky. Ve své konečné fázi prase pouze leží paralyzováno na boku a zemře na zadušení. Nemoc se nikdy nebyla léčena a řešila se porážkou nakaženého kusu a karanténou ostatních.¹⁴¹ I doklad o této nemoci máme doložen z Čimelic, kde se vyskytla v průběhu února roku 1940 ve dvoře číslo popisné 70, který patřil Stanislavu Králíčkovi.¹⁴²

Poslední běžnou chorobou byla ptačí tuberkulóza, kterou způsobuje bakteriální infekce a napadá hlavně slepice starší jednoho roku. U postižených kusů se projevuje zblednutí hřebínku a výrazné kulhání, taktéž mají problém s příjmem potravy. Opět jako většina chorob domácích zvířat se řeší vytipováním a zlikvidováním nakaženého zvířete a sledováním ostatních.¹⁴³

¹³⁹ Jaroslav DRAŽAN a kol., *Nemoci prasat*, Praha 1987, s. 174-176.

¹⁴⁰ SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv obce Čimelice, kart. 2, sign. V/4c, Nákazy dobytka.

¹⁴¹ J. DRAŽAN a kol., *Nemoci*, s. 107-110.

¹⁴² SOA Třeboň, SOKA Písek, Archiv obce Čimelice, kart. 2, sign. V/4c, Nákazy dobytka.

¹⁴³ J. DRAŽAN a kol., *Nakažlivé choroby hospodářských zvířat*, Praha 1967, s. 166-167.

V následující tabulce je možno porovnat jednotlivé obce a jejich výskyty výše zmiňovaných běžných nemocí. V hospodářském roce 1941-1942 byla do Rakovic a Mirovic nejspíše z vnějších „zdrojů“ zavlečena červanka, která na stavech prasat nenapáchala nijak výrazné škody. Obrna prasat se v zachyceném období vyskytla výrazněji pouze v Miroticích, ale také pouze v malém rozsahu. Ptačí tuberkulóza z posledního sloupečku se vyskytovala velice ojediněle a stavů drůbeže se nedotkla téměř vůbec.

Tabulka č. 2: Hlášené nákazy zvířectva

Obec	Hospodářský rok	Počet hlášených výskytů		
		Červanka	Obrna	Tbc
Dolní Ostrovec	1941-1942	0	0	0
	1942-1943	0	0	1
Čimelice	1941-1942	0	0	0
	1942-1943	1	0	1
Rakovice	1941-1942	7	1	2
	1942-1943	1	1	0
Mirotice	1941-1942	2	5	0
	1942-1943	0	1	2
Mirovice	1941-1942	8	1	1
	1942-1943	0	1	0

Pramen: SOA Třeboň, SOKA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehled statkových archů.

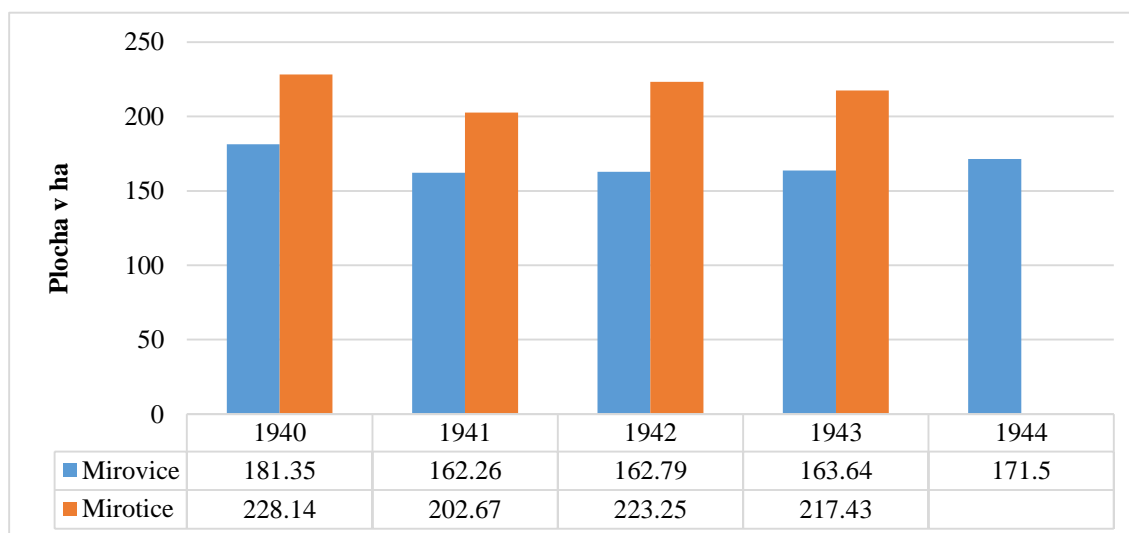
6 Nejdůležitější oblasti rostlinné výroby a jejich stav na severním Písecku

6.1 Pěstování obilovin

Obiloviny byly nejdůležitějším rostlinným produktem v českých zemích, nejinak tomu bylo i za Protektorátu Čechy a Morava. V roce 1937 bylo na prvním místě mezi plochami osevu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku žito s osetou plochou téměř 745 000 ha, následované ovsem na ploše až 483 000 ha, další byla pšenice s přibližně 464 000 ha oseté plochy a poslední místo mezi obilovinami bylo obsazeno ječmenem s plochou kolem 377 000 ha.¹⁴⁴ Zaběhlý poměr osevu jednotlivých obilovin byl již několik desetiletí ustálen právě na stavu žito – pšenice – oves – ječmen.

Právě díky významu obilnin pro hospodářství českých zemí byla dodávková povinnost na chlebové obilí vyhlášena záhy po vzniku protektorátu v září 1939 a poté byla rozšířena i na jiné obiloviny. První povinné osevy se obilnin dotkly na jaře 1941, protože došlo k drastickému snížení jejich osevní plochy. V roce 1940 činil pokles žita 36 % a pšenice 16 % a tím byla ohrožena soběstačnost protektorátu v chlebovém obilí, onen první povinný osev byl tedy vyhlášen pro pšenici, žito a ječmen pro následující hospodářský rok 1941-1942¹⁴⁵

Graf č. 11: Celkové plochy obilovin v Miroticích a Mirovicích (1940-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirodice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirodice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

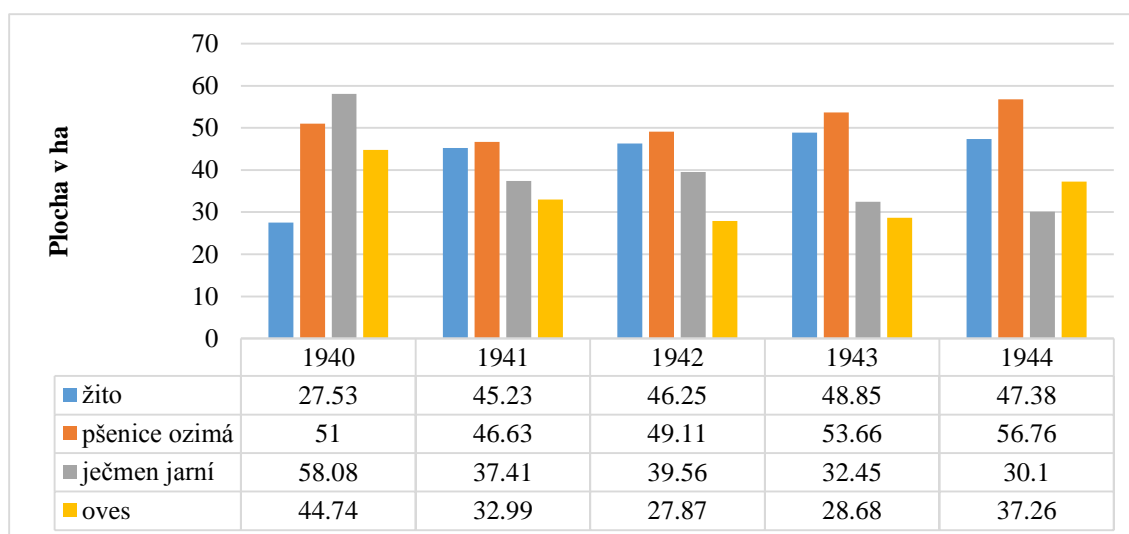
¹⁴⁴ Statistická ročenka Republiky československé 1938, s. 38.

¹⁴⁵ B. ŠTOLLEOVÁ, Pod kuratelou, s. 191.

Další obilninou, které se dotkl povinný osev, byl ječmen, jehož povinná plocha byla určena pro jaro 1942 a byla stanovena na minimálně 75 % plochy oseté předcházející rok. Na oves nebyl vyhlášen povinný osev, ale byl jednou z plodin (mimo kukuřici a ječmene), jíž se plnila dodávková povinnost krmného obilí. Vývoj ploch ovsa svědčí o snaze samotných zemědělců o odstranění největšího nedostatku protektorátního zemědělství, níž, jak již bylo zmíněno, byla krmivová základna.¹⁴⁶

V grafu č. 11 je patrný výše popsáný jev, kdy mezi roky 1940 a 1941 došlo

Graf č. 12: Plochy osevu obilovin v Mirovicích (1940-1944)

Pramen: Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945. SOA Třeboň, SOka Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

k prudkému poklesu plochy oseté obilovinami. I přes snahu zvýšit výměru ploch obilovin zpět na dřívější stav, nepovedlo se to na polích celého protektorátu a ani oblast kolem Mirovic a Mirotic nebyla v tomto případě výjimkou. Nepomohla tomu ani změna v počtu povinně osívaných plodin z 9 na 5 (ozimá řepka, pšenice, žito, brambory a cukrovka z hospodářského roku 1943-1944. Zemědělec se již mohl více specializovat a pomocí jiných plodin mohl nahradit povinný osev, musel se k tomu ale uvázat smluvně.¹⁴⁷

V Mirovicích došlo v kritickém období roku 1941 k výraznému poklesu všech osetých obilovin. Pokles se zde nejcitelněji dotkl ječmene a ovsa, přičemž byly výrazně nahrazeny žitem, jehož osetá plocha se téměř zdvojnásobila. Žito si v katastru Mirovic následně své nově vydobyté postavení druhé nejvýznamnější plodiny již podrželo až do konce války, od roku 1941 zde začaly opět postupně stoupat i plochy oseté pšenicí. Oves se dotkl dna v roce 1942,

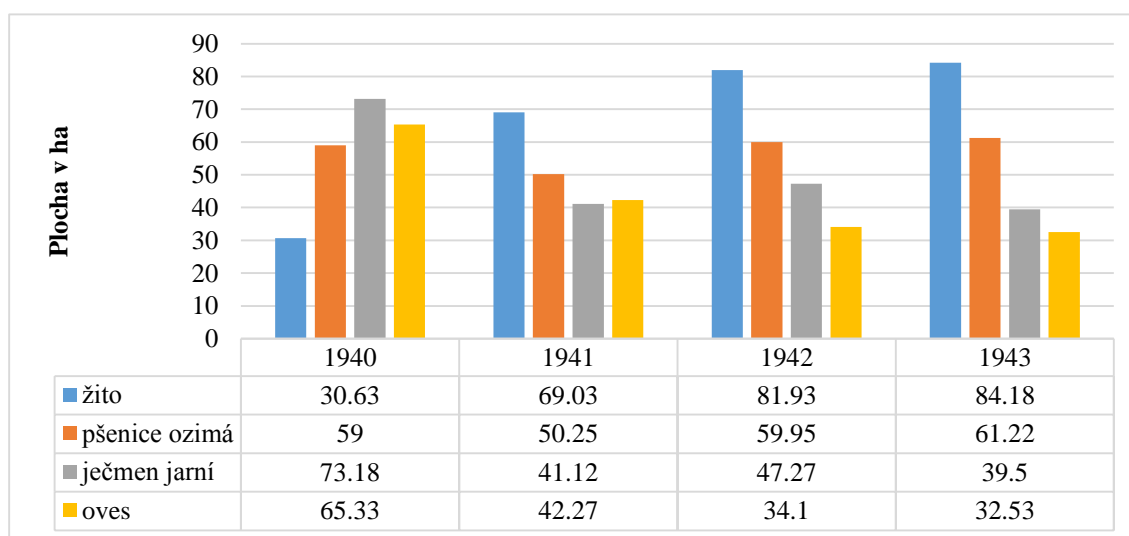
¹⁴⁶ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 192-195.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 247.

kdy byl oset pouze na 27, 87 ha, v roce 1944 ale překonal ječmen, jehož plochy se vytrvale snižovaly.

Mirovice v roce 1940 silně odporovaly klasickému poměru českých zemí žito – pšenice – oves – ječmen¹⁴⁸, ječmen a žito zde měly opačné postavení. Jak již bylo naznačeno výše, v hospodářském roce 1943-1944 došlo k jistému uvolnění a byla obnovena možnost pěstovat plodiny, na něž byl daný zemědělec dříve specializován, k výraznějším změnám ale nedošlo. Důvody můžeme spatřovat v diametrálně odlišném stavu před vyhlášením povinných osevů a po něm, kdy zemědělec musel opravdu výrazně změnit řád, na který byl zvyklý a k výrazné změně by ani v rámci uvolněnějšího systému nahrazování povinné plodiny jinou nedostal povolení. Taktéž neměl k dispozici nedostatkové osivo, jenž si musel nechávat z vlastní sklizně a po odevzdání povinných dodávek mu zbylo velice málo prostoru ke změně osevního poměru a tak nejspíš i proto setrvali zemědělci až do konce války na systému vnuceném jim na rozhraní let 1940-1941.

Graf č. 13: Plochy osevu obilovin v Miroticích (1940-1943)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945.

V Miroticích byla situace obdobná, také tu neplatil již výše zmiňovaný klasický vztah mezi čtyřmi základními obilovinami a stejně tak byl narušen prohozenými pozicemi žita a ječmene, na druhém místě obvyklá pšenice navíc byla odsunuta ovsem. Po zásahu protektorátní moci nařízením povinných ploch osevu chlebového obilí, se poměr v katastru

¹⁴⁸ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 191.

Mirotic naprosto proměnil v téměř klasickou posloupnost, pouze v roce 1941 ještě oves o zcela minimální plochu předčil ječmen. Od roku 1942 se zde osevní poměr stabilizoval na klasickém modelu a tento trend byl zachován i nadále.

K problematice výnosů jednotlivých plodin je znovu nutné předestřít, že uvést nižší bylo pro zemědělce velice výhodné ale zároveň výrazně nebezpečné stejně jako v již řešené problematice mléka. Hospodářská kriminalita byla brána jako sabotáž snažení Říše a trestána velmi tvrdě. Každý zemědělec měl ale samozřejmě snahu získat ze své práce co nejvíce. Proto nelze udávaná čísla nadinterpretovat, ale bylo by nežádoucí se jim nevěnovat vůbec.

Při posuzování výnosů musíme taktéž přihlídnout k dalšímu aspektu, kterým bylo počasí v jednotlivých letech. Z okresních přehledů statkových archů se dozvídáme, že hospodářský rok 1941-1942 byl zemědělci v zájmové oblasti hodnocen jako vlhký a u každé ze sledovaných obcí se tato stížnost objevila vícekrát (srovnejme tabulky v příloze), naopak hospodářský rok 1942-1943 byl samotnými zemědělci hodnocen jako suchý, avšak tato stížnost, která se objevovala více než často, byla ze strany vyšších orgánů ignorována, proto byla většina těchto stížností škrtnuta a nejspíše na ně tedy nebyl brán zřetel.

Tabulka č. 3: Výnosy obilnin v q/ha (1941-1943)

Obec	Hospodářský rok	Žito	Pšenice ozimá	Ječmen jarní	Oves
Dolní Ostrovec	1941-1942	15,2	15,7	18,1	12,4
	1942-1943	17	17,9	20,1	16,1
Čimelice	1941-1942	12,3	13,1	9,3	9,7
	1942-1943	15,8	16,6	19,2	21
Rakovice	1941-1942	11,9	15,2	12,4	16,5
	1942-1943	13,2	16,6	15,6	25
Mirotice	1941-1942	15,8	13,6	13,8	13,8
	1942-1943	16,4	16,1	17,9	21,7
Mirovice	1941-1942	14,3	15,8	7,3	28,1
	1942-1943	14,3	18,8	17,9	20,1
Horní Ostrovec	1941-1942	12,5	11,7	15,3	12,4
	1942-1943	12,8	18,6	17,4	15,9
Celorepublikový průměr 1936		14,3	16,4	16,1	15,9

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů, Statistická ročenka Republiky československé 1938, s. 40.

U výnosů obilovin v tabulce si také můžeme všimnout, že obecně byl hospodářský rok 1942-1943 pro obiloviny výnosnější, než rok předcházející, i když rozhodně ne ve všech případech. Při porovnání hodnot s hodnotami z roku 1936 je zjevné, že v hospodářském roce 1941-1942 se pouze oves a žito ve většině obcí přiblížily předokupačnímu průměru a následující rok všechny obiloviny tento průměr v některých obcích dokonce předstihly, ječmen, oves i pšenice pak výrazněji než žito. Avšak to byl stále pouze počátek vlekoucí se války, ale další podobná data se pro severní Písecko nedochovala a tak musíme předpokládat, že na samém konci války se nedostatek hnojiv a celková vyčerpanost země projevila i zde. Rozdíl v průměrném výnosu obilovin byl mezi rokem 1939, kdy byl vypočítán na 19,1 q/ha, a rokem 1944, kdy se pohyboval kolem 15,4 q/ha, velice výrazným a projevil se pravděpodobně na téměř celém území protektorátu.¹⁴⁹

6.2 Pěstování okopanin

Mezi klasické pěstované okopaniny v Československu patřily brambory, řepa cukrovka a řepa krmná. Protektorátní mocí silně prosazovanou byla čekanka, která byla od roku 1941 vyhlášena mezi povinným osevem, pro zásobování protektorátu náhražkou kávy. Tato plodina byla pěstována ve vyhlášených politických okresech, kterých bylo celkem 32.¹⁵⁰ Čekanka v politickém okrese Písku nebyla pěstována.

Když v roce 1940 došlo k poklesu osevních ploch chlebovým obilím a následující rok byl vyhlášen jeho povinný osev, promítlo se toto nařízení ve snížení osevu brambor, v březnu 1942 tedy následovalo vyhlášení jejich povinného osevu. V celoprotektorátním měřítku se jejich osevní plocha již nezmenšovala a naopak mírně stoupla. V roce 1943 byla plocha osetá bramborami o 20 % větší než při vzniku protektorátu.¹⁵¹

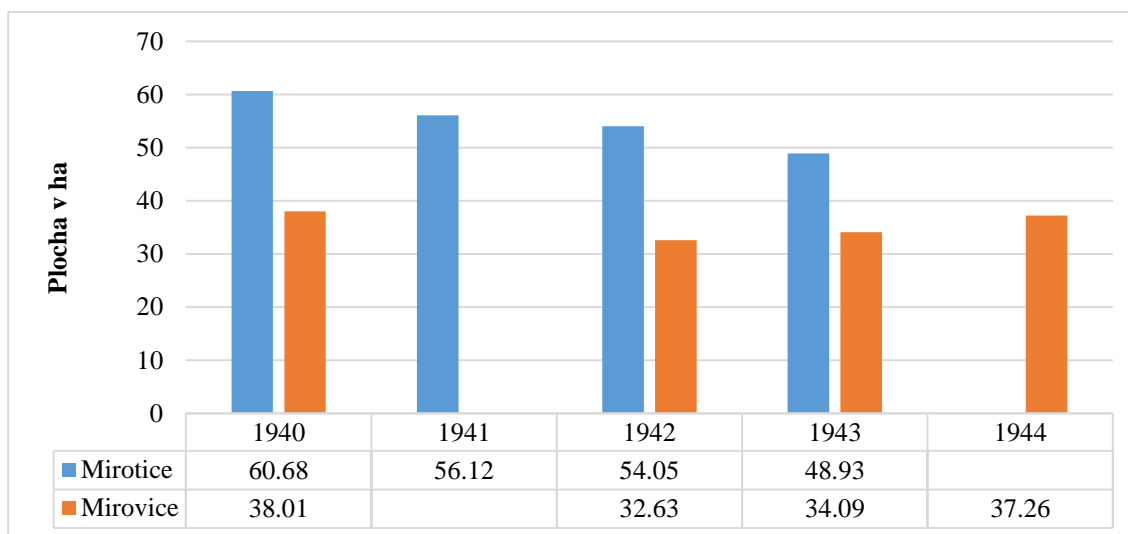
Popsaný vývoj osevu brambor samozřejmě neplatil plošně, v případě Mirotic se jejich plocha vytrvale snižovala ve prospěch jiných plodin a v případě Mirovic došlo k předem popsanému trendu, kdy zpočátku existence protektorátu jejich plocha klesala, a po vyhlášení povinného osevu v roce 1942 došlo k pozvolnému zvyšování ploch brambor.

¹⁴⁹ V. PRŮCHA, *Hospodářské a sociální dějiny*, s. 482.

¹⁵⁰ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 197.

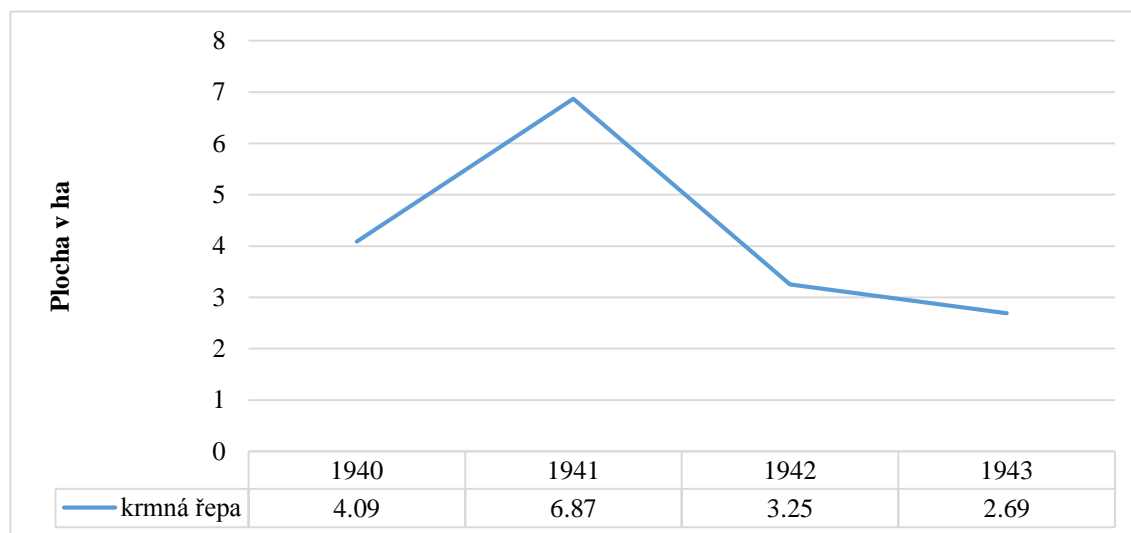
¹⁵¹ Tamtéž, s. 197-198.

Graf č. 14: Osevní plochy brambor v Miroticích a Mirovicích (1940-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

Graf č. 15: Osevní plocha krmné řepy v Miroticích (1940-1943)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945.

Poslední okopaninou, na níž byl vztažen povinný osev, byla cukrová řepa, která se jako velice specifická plodina pěstovala pouze v několika oblastech pro ni klimaticky příznivých. Její kontingentace v tzv. řepných kontingentech byla jedinečnou formou, kdy

řepař byl oprávněn a zároveň povinen osít řepou plochu odpovídající normální sklizni a následně veškerou řepu odvést cukrovaru. Plocha osetá cukrovkou se pohybovala velice mírně nad průměrem předokupačního stavu.¹⁵² V obcích severního Písecka nebyla cukrová řepa výrazněji pěstována.

Krmná řepa byla okopaninou, na kterou se povinný osev nevztahoval i její pěstování však prošlo určitým vývojem. Její plocha v době protektorátu se v počátcích mírně zvýšila z bezmála 61 200 ha mezi lety 1934-1938 na 72 353 ha v roce 1940 respektive 80 495 ha v roce 1941, kdy dosáhla svého maxima. Avšak už v následujícím roku došlo k výraznému snížení, plocha osetá v roce 1944 znovu mírně vzrostla oproti době Československé republiky, ale byla o necelých 10 000 ha nižší než v roce 1941.¹⁵³

Výše popsaný trend byl v Miroticích okopírován, svého maxima zde krmná řepa dosáhla tak jako jinde v roce 1941 a od té doby její plocha klesala. Je nutné si ještě povšimnout, že v Miroticích byla její osevní plocha, tak jako jinde v tomto mikroregionu, velice nízká. V době svého maxima zde byla pěstována pouze na 6,87 ha a nebyla tedy plodinou nijak typickou pro tuto oblast.

Tabulka č. 4: Výnosy okopanin v q/ha (1941-1943)

Obec	Rok	Brambory	Krmná řepa
Dolní Ostrovec	1941-1942	92	149
	1942-1943	96	150
Čimelice	1941-1942	106	44
	1942-1943	89	228
Rakovice	1941-1942	89	150
	1942-1943	99	262
Mirovice	1941-1942	95	68
	1942-1943	113	212
Mirovice	1941-1942	58,5	92
	1942-1943	67	141
Horní Ostrovec	1941-1942	87,5	126
	1942-1943	85	165
Průměr oblastí	1941-1942	88	104,8
	1942-1943	91,5	193
Celorepublikový průměr 1936		143,9	329,9

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

¹⁵² B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 198-200.

¹⁵³ Tamtéž, s. 199.

Porovnáním výnosů okopanin zjistíme, že ani jedna ze sezón nebyla pro tento druh plodin vydařená. Průměr oblasti brambor a ještě více krmné řepy dalece zaostával za celorepublikovým průměrem z roku 1936, musíme si ale uvést, že rok 1936 byl nadprůměrným pro tento druh plodin a proto je záhodno uvést ještě čísla z roku 1935, kdy průměrný výnos pozdních brambor činil 104,5 q/ha a krmné řepy 241 q/ha. Ale i průměry z roku 1935 přesahují výsledky dosažené v zájmové oblasti v době války. Již výše zmíněné rozmary počasí tzn. vlhko v hospodářském roce 1941-1942 respektive sucho v hospodářském roce 1942-1943 se s velkou pravděpodobností podepsaly i na úrodách těchto plodin.

6.3 Okupační mocí preferované plodiny – len a mák

Už první povinný osev pro Protektorát Čechy a Morava byl vyhlášen na len v únoru 1940. S ním bylo počítáno jako s plodinou pro dvojí využití pro textilní průmysl jako zdroj vláken a pro využití coby olejnin, která měla pomoci zvrátit nesoběstačnost protektorátu v tucích. Povinný osev se vztahoval na podniky od 5 ha půdy a pouze v okresech určených ministerstvem zemědělství. Skokově došlo ke zvýšení osevních ploch na téměř trojnásobek a povinné osevy byly vyhlášovány i v dalších letech, kdy ale počet okresů klesal, ale i přes to zůstávala plocha lnu téměř konstantní.¹⁵⁴ Sledovaný region nebyl mezi vypsanými okresy pro povinný osev lnu a len zde nebyl pěstován dobrovolně.

Pro potřebu výroby olejů bylo ještě v průběhu roku 1942 nařízeno přisít mák k již zasetým plochám cukrovky, krmné řepy, čekanky a dalších podobných plodin. Do roku 1942 se osetá plocha máku pohybovala na úrovni nižší, než byl stav z 30. let. Na jaře 1943 byl osev máku stanoven znovu, přičemž zůstala zachována povinnost přisevu máku mezi ostatní plodiny. Plocha byla stanovena na minimálně 2 % orné půdy a povinnost se vztahovala plošně na všechny podniky. Mák mohl být kompenzován pouze některou jinou olejinou. V tomto roce se osev máku zvýšil na desetinásobek plochy z předchozího roku, znamenalo to nárůst ze zhruba 5000 ha na 46 000 ha plochy máku.¹⁵⁵

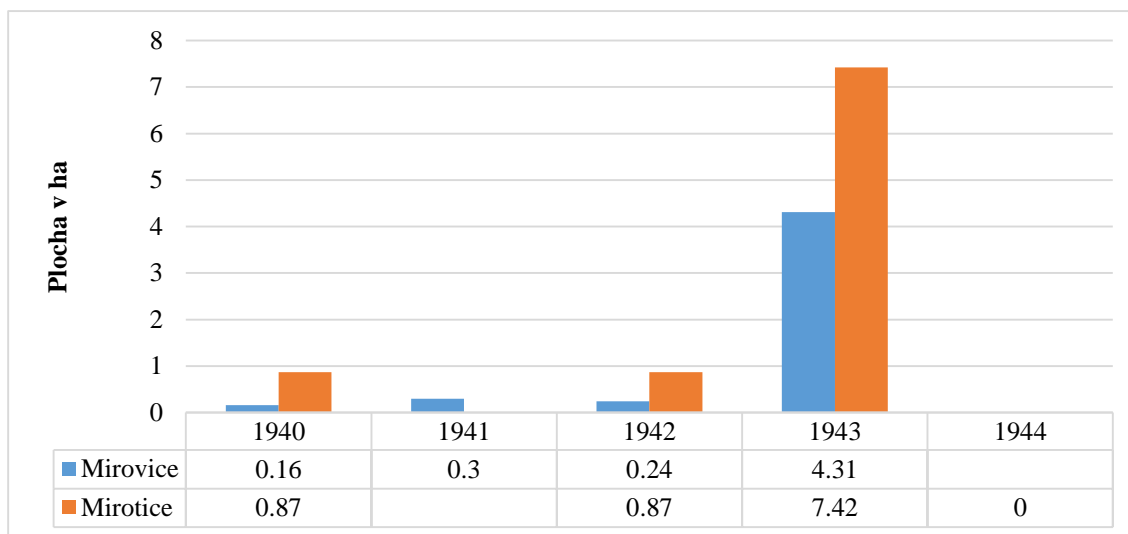
Plocha máku na území měst Mirotic a Mirovic byla v roce 1940 skutečně minimální, tyto malé osevní plochy se vyskytovaly i v dalších sledovaných obcích (srovnejme tabulky v příloze). Po vyhlášení povinného osevu na jaře 1943 došlo v Mirovicích vzhledem k velice malé ploše oseté v předchozím období téměř k raketovému vzestupu pěstování máku na bezmála dvacetinásobek předchozí plochy. V Miroticích nastal onen výše zmíněný růst

¹⁵⁴ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 185-186.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 189-190.

desetkrát, ale je nutno připomenout, že vydržel pouze jednu sezónu a následující léto 1944 nebyl v Mirovicích zaset ani jeden ar máku. Příčinu vzestupu máku je možné najít ve skutečnosti, že právě v hospodářském roce 1943-1944, kdy došlo k ústupu z tvrdých povinných osevů k pružnějšímu systému, v němž mohla být část plochy povinně osévané brambory nahrazena právě mákem popřípadě jinou letní olejninou.¹⁵⁶

Graf č. 16: Osevní plochy máku v Mirovicích a Miroticích (1940-1944)

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirodice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirodice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945. SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

6.4 Rostlinná výroba v konkrétních malých a středních hospodářstvích v Čimelicích

Poznání konkrétních případů jednotlivých malých rolnických závodů a osob či rodin, které pěstovaly minimální množství plodin na velice omezených plochách pouze pro vlastní potřebu, je v tomto odvětví zatím neprobádanou ale velice podstatnou oblastí, které je potřeba se věnovat. Bohužel více než kde jinde nás v tomto případě limituje dochovalost či spíše nedochovalost materiálů. Pro další bádání byly zvoleny 4 zemědělské usedlosti, jejichž přehled je k nalezení v následující tabulce.

¹⁵⁶ B. ŠTOLLEOVÁ, *Pod kuratelou*, s. 248.

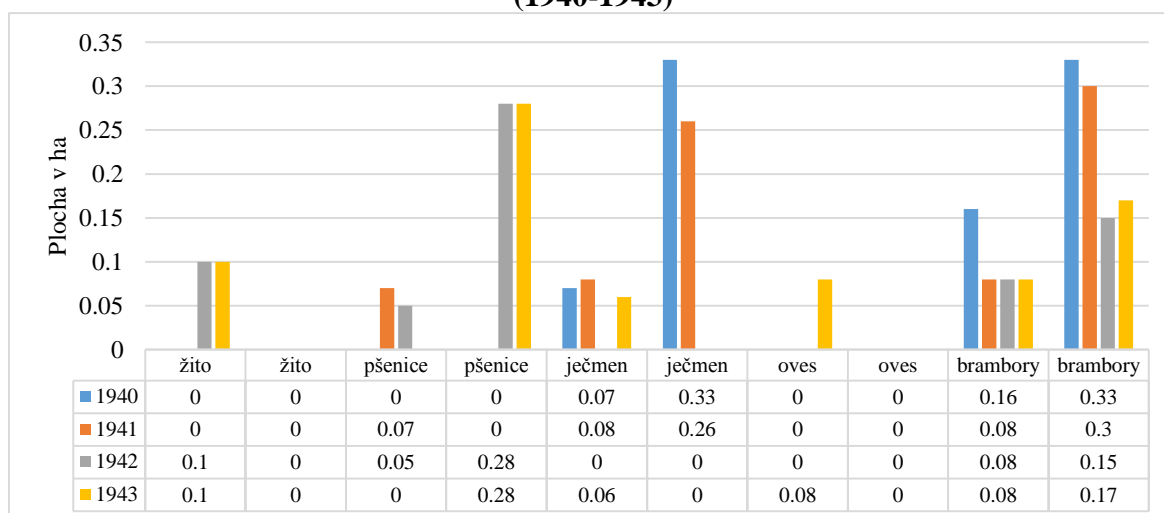
Tabulka č. 5: Přehled konkrétních zemědělců v Čimelicích

Jméno majitele závodu	Růžena Vecková	Anna Žáková	Josef Počta	Stanislav Králíček
Plocha orné půdy	0,31 ha	0,66 ha	6,97 ha	15,54 ha
Číslo popisné	162	7	5	70
Povolání	v domácnosti	obchodnice	rolník	rolník

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

V rámci velice malých hospodářství, jejichž hlavním účelem provozu nebyla výdělečná činnost, ale spíše samozásobování vlastní rodiny, je jasně vidět zaměření na určité plodiny. V obou případech je téměř konstantní plocha každý rok oseta brambory. V hospodářství R. Veckové klesla plocha brambor na polovinu už v roce 1941 a byla nahrazena do té doby nepěstovanou pšenicí, i když povinný osev této plodiny byl vyhlášen až

Graf č. 17: Osevní plochy v hospodářstvích Růženy Veckové a Anny Žákové (1940-1943)

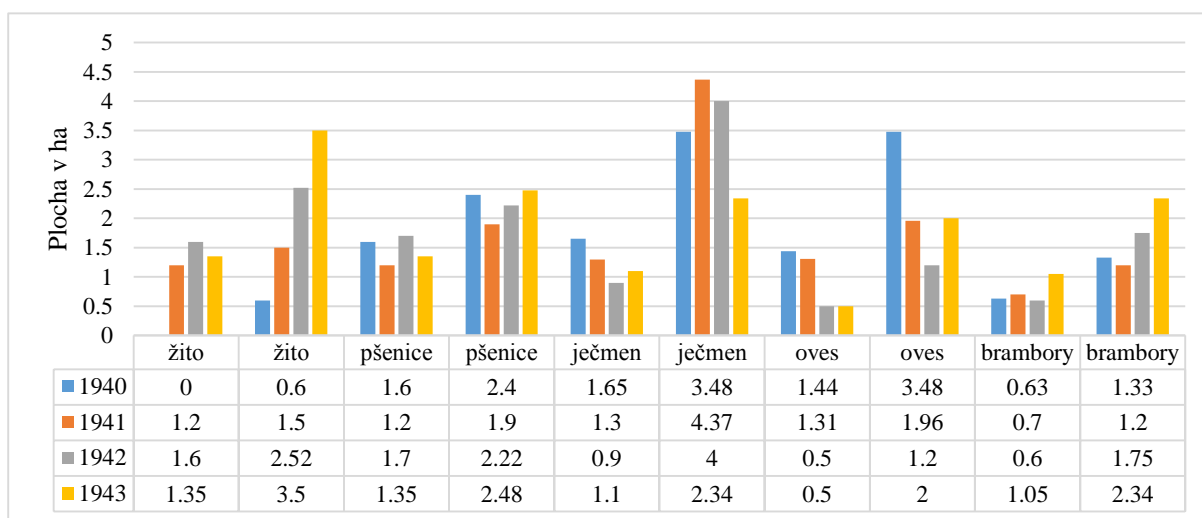

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, fond Archiv obce Čimelice, kart. 3, sign. VII/3c, Výkazy osevu a sklizně.

pro sklizeň v roce 1942. V případě polností Anny Žákové je patrný pohyb brambor na poloviční plochu až o rok později, v této době také zcela přestala pěstovat ječmen, který byl typickou plodinou severního Písecka, a volné kapacity pak převedla na pšenici, jejíž pěstování bylo v rámci povinného osevu přikázáno právě na sklizeň v roce 1942.

U těchto malých hospodářství je možné zobecnit graf ve smyslu, že pro samozásobitelské účely byly pěstovány hlavně plodiny, které sloužily k okamžité spotřebě lidí (brambory) a jako krmivo pro domácí zvířata (ječmen). Chlebové obilí bylo obvykle pěstováno až po zásahu protektorátní moci v rámci povinných osevů.

Graf č. 18: Osevní plochy v závodech Josefa Počty a Stanislava Králíčka (1940-1943)

Pramen: SOA Třeboň, SOKA Písek, fond Archiv obce Čimelice, kart. 3, sign. VII/3c, Výkazy osevu a sklizně.

V závodech větších reprezentovaných hospodářstvími Josefa Počty a Stanislava Králíčka není situace tak jednoznačná a jednoduchá jako ve výše předvedených samozásobitelských hospodářstvích. V rámci menšího rolnického závodu Josefa Počty můžeme vidět výraznou diverzitu v pěstovaných plodinách, kde žádná nedominuje a jedinou „druhotnou“ plodinou jsou zde brambory pěstované na malé ploše, která se ale mírně zvyšovala. Pšenice nebyla plodinou úplně netypickou, ale druhá chlebová obilovina žito jevila značný nárůst v rámci okupačního období a je tedy na místě tvrdit, že dříve zde nebyla nijak oblíbená.

Z grafu je také patrná zdejší dominance jarního ječmene hlavně v rámci větších hospodářství zde reprezentovaných závodem Stanislava Králíčka. Ječmen v jeho závodech po skokovém zvýšení v roce 1941 zaznamenal spíše sestupnou tendenci podobně jako v druhém

sledovaném hospodářství. Stejný trend potkal i oves, který vytrvale klesal. Jelikož oves i ječmen sloužily hlavně jako krmné plodiny i u čimelických zemědělců si okupanti podrazili nohy, když změnili skladbu osívaných plodin směrem k plodinám určeným k lidské spotřebě a tím ještě snížili zápornou protektorátní bilanci krmiv.

7 Závěr

Snaha okupační moci o plné využití zemědělství Protektorátu Čechy a Morava pro potřeby Německé říše a jejích armád naštěstí selhala. Nebyla naplněna ani vidina potravinově soběstačného území, kdy byla neustále nabourávána hlavně aspekty nesoběstačnosti ve spotřebě tuků a v záporné a těžko řešitelné bilanci krmiv. Zemědělství se v protektorátu stalo oborem, který trpěl stálým nedostatkem pracovních sil. V průběhu války a se zhoršujícím se zásobováním potravinami se ale zemědělství stalo relativně oblíbeným zaměstnáním, protože dovolovalo lepší přístup k potravinám pro vlastní potřebu, popřípadě i pro širší rodinu a známé.

Severní Písecko, tak jako každé jiné území, mělo svá specifika a svůj vývoj. Zaměření ve vesnicích v této oblasti spočívalo spíše v koncentraci živočišné výroby a rostlinné výroby zaměřené ke krytí potřeby krmiv. Typickou plodinou byl v lokalitě Mirotic a Mirovic jarní ječmen určený jako krmivo. Ječmen zde oproti celému území protektorátu, před zásahem nařízení povinných osevů v roce 1942, ve čtveřici obilnin zastával první místo oproti poslednímu, které si držel v době předmnichovské republiky v průměru celého území. Protože ale tato plodina nepatřila k okupanty preferovaným, byla její plocha postupně od roku 1941 snižována ve prospěch chlebového obilí reprezentovaného pšenicí a hlavně žitem. To se stalo nejpěstovanější obilovinou mikroregionu i přes okolnost, že dříve vykazovalo nejnižší osevní plochu mezi dalšími obilnými plodinami. Došlo tak ke sblížení průměrných hodnot osevních ploch těchto plodin ve zkoumané oblasti s průměrem celého protektorátu.

Je to klasická ukázka direktivně řízeného hospodářství, které vůbec nepřihlíželo ke specifickým podmínkám a zvyklostem daného regionu. Ovšem zemědělci se nakonec tomuto tlaku podřídili, což bylo dáno hrozbami v případě nedodržení nařízení okupantů, s tímto procesem spojenými.

V případě brambor docházelo k postupnému snižování osevní plochy stejně jako v případě celého protektorátu, kdy pokles byl svou intenzitou na severním Písecku zcela srovnatelný se zbývajícími částmi. Krmná řepa, která zaznamenávala v inklinovaném období opačný trend, byla ve zdejších poměrech plodinou okrajovou a její pěstování probíhalo na velice malé ploše. Podobně jako mák, který byl plodinou preferovanou okupační mocí, byl na severním Písecku oset na výraznější ploše pouze v roce 1943. Přes relativně obrovský nárůst oproti předcházejícím obdobím byla tato plocha více než malá a v již následujícím roce nebyl pěstován vůbec. Další okupanty preferovanou plodinou len zde nepěstoval ani jeden závod, to znamená, že politický okres Písek nebyl mezi okresy s povinným pěstováním této plodiny

a jeho vysoká náročnost a tedy rizikovost pěstování vedla zdejší zemědělece k tomu, že nebyl dobrovolně pěstován.

V oblasti živočišné výroby, která byla pro zdejší region hlavní výrobou, byla největší stáda hovězího dobytka, který byl typickým druhem chovaného zvířete v celých českých zemích. Jeho stavy se ve zdejších podmínkách podařilo udržet na vysoké úrovni, i když došlo k určitým výkyvům hlavně na dobytku v Horním Ostrovci, kde mezi červny let 1941 a 1942 klesl stav na polovinu a to i v preferovaných výdojných hospodářstvích. Z dochovaných archivních materiálů nelze tuto situaci uspokojivě vysvětlit. Hospodářské vyčerpání, způsobené válkou a nacistickou hospodářskou správou, se ve zdejším regionu projevilo pozvolným snižováním stavů hovězího dobytka. S blížícím se koncem války docházelo na severním Písecku, podobně jako i v celoprotektorátním měřítku, k prudkému snižování počtu chovaného hovězího dobytka. Ten byl odvážen ve prospěch tzv. Altreichu, kde sloužil k zásobování obyvatelstva i armády.

Vepřový brav se těšil oblíbeností u okupačních orgánů, a proto velice záhy, již po počátku okupace, maximálně až v roce 1941, jeho stavy v celoprotektorátním měřítku, stejně tak v obcích severního Písecka, drasticky klesly. Došlo k výraznému narušení reprodukčního cyklu plemenného bravu, z kterého se toto odvětví až do konce války nevzpamatovalo a počty kusů tak zůstaly nižší, než byly v předmnichovské republice.

Přechodná obliba ovcí se projevila i ve zdejších obcích a městečkách. Kdy většinou skokově narostly jejich počty na relativně vysoké počty, ale společně s úpadkem celého území obsazeného nacistickou Říší došlo i na tomto území k odklonu od dříve netypických chovů ovcí a jejich stavy se začaly pozvolna snižovat. V případě obliby koz na celém území Protektorátu Čechy a Morava se situace ve zkoumaném regionu udržela na své stabilní úrovni, nedošlo k prudkému nárůstu ani k propadu.

Stejně jako celé území nedobrovolně ustaveného Protektorátu Čechy a Morava došlo i v oblasti severního Písecka k úpadku zemědělství a jeho vyčerpání z důvodu dlouhodobého přetěžování a snahy o maximální vytěžení. Nevyšly kalkuly německých ekonomů o soběstačném území zásobujícím Říší nejenom zbraněmi, ale i zemědělskými výrobky a potravinami.

V této práci se nepodařilo provést komparaci zkoumaného severního Písecka s celkovou jihočeskou situací, protože nebyly nalezeny potřebné styčné body. Adekvátní srovnání hodné tohoto jména by vyžadovalo mnohem rozsáhlejší archivní výzkum, který by umožnil opravdu žádoucím způsobem komparovat získané číselné údaje jak v rámci celého

kraje, tak i v rámci okresu a jeho části. Bohužel tuto činnost nikdo z dosavadních badatelů neprovedl, takže ani v tomto případě nemohlo dojít ke srovnání.

Významným limitem, který bude omezovat i všechny následující badatele v této oblasti výzkumu, je nedostatek využití metody oral history tzn. žijících pamětníků, jejichž svědectví by bylo důležitým korigujícím materiálem vůči archivním pramenům. Jen oni znali dobové úzy, co a jak se vlastně dělalo, co se skrývalo, co se neuvádělo, co se odehrávalo v rámci vesnické komunity i v rámci jednotlivých rodin. Chybí rodinné kroniky, kde by byly zápisy o průběhu hospodaření a života v době okupace. Většina rodin je buď nepsala ze strachu před okupační mocí, nebo je dopisovala až po válce, kdy již chyběla ona potřebná autenticita.

8 Literatura a prameny

8.1 Archivní prameny

Státní oblastní archiv Třeboň, Státní okresní archiv Písek

Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

Archiv města Mirovice, kart. 266, inv. č. 628, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1863-1941.

Archiv města Mirovice, kart. 267, inv. č. 629, sign. VII/3c, Sčítání ploch kultur a osevu 1942-1945.

Archiv města Mirovice, kart. 268, inv. č. 630, sign. VII/4b, Sčítání hospodářského zvířectva.

Archiv města Mirovice, kart. 49, inv. č. 541, sign. VIII/11, Soupisy ploch osevu.

Archiv města Mirovice, sign. II/1, Pamětní kniha města Mirovice (1913-1939)

Archiv obce Rakovic, kart. 2, sign. X/A, Kontrolní výkazy o zvířectvu.

Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

Okresní úřad Písek, kart. 1327, inv. č. 2633, sign. X, Statistické výkazy hospodářského zvířectva.

8.2 Vydané prameny

Statistická ročenka Republiky československé 1938

8.3 Použitá literatura

BERANOVÁ, Magdalena – KUBAČÁK, Antonín, *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.

BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*, Praha 2000.

- BROŽ, Ivan, *Smrt hraběte Pücklera*, Praha 1985.
- DRAŽAN, Jaroslav a kol., *Nemoci prasat*, Praha 1987
- DRAŽAN, Jaroslav a kol., *Nakažlivé choroby hospodářských zvířat*, Praha 1967
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Velké dějiny zemí koruny české, XV. b*, Praha 2007.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Velké dějiny zemí koruny české, XV. a*, Praha 2006.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan, *Dramatické i všední dny protektorátu*, Praha 1996.
- HOVORKA, František – SIDOR, Viktor – SMÍŠEK, Vlastimil, *Chov prasat*, Praha 1987.
- HROCH, Miroslav a kol., *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985, s. 216-217.
- JANČÍK, Drahomír – KUBŮ, Eduard (edd.), *Nacionalismus zvaný hospodářský. Střety a zápasy o nacionální emancipaci/převahu v českých zemích*, Praha 2011.
- JINDRA, Zdeněk – SVÁTEK, František – ŠTAIF, Jiří, *Úvod do studia hospodářských a sociálních dějin*, Praha 1997.
- KOLEKTIV, *Atlas československých dějin*, Praha 1965
- KOLEŠKA, Zdeněk, *Vývoj ochrany rostlin 1900-1945*, in: L. LOUDIL – Z. KOLEŠKA, *Kapitoly z dějin zemědělství a lesnictví, Prameny a studie 25*, Praha 1983.
- KOPECKÝ, Josef a kol., *Chov skotu*, Praha 1981
- KRÁL, Václav, *Otázky hospodářského a sociálního vývoje v českých zemích v letech 1938-1945, I-III*, Praha 1957-1959.
- KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, 1. díl, A-G*, Praha 1998.
- KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, 3. díl, Kolí-Mi*, Praha 1998
- KURAL, Václav, *Místo společenství – konflikt! Češi a Němci ve Velkoněmecké říši a cesta k odsunu (1938-1945)*, Praha 1994.

- LOUDIL, Lumír, *Vývoj živočišné výroby v českých zemích v období monopolního kapitalismu (1900-1945)*, in: Lumír LOUDIL – Zdeněk KOLEŠKA, *Kapitoly z dějin zemědělství a lesnictví*, Prameny a studie 25, Praha 1983.
- NOVÁKOVÁ, Božena (ed.), *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N-Ž*, Praha 1991.
- PÁTEK, Jaroslav, *České zemědělství v období imperialismu*, Praha 1975.
- PETRÁŇ, Josef, *Příběh Ouběnic*. Mikrohistorie české vesnice, Praha 2001.
- PRŮCHA, Václav a kol., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992*, 1. díl (1918-1945), Brno 2004.
- PRŮCHA, Václav a kol., *Změny v sociální struktuře československé společnosti v letech 1938-1945*, Vědecká sdělení č. 33, Praha 1970.
- PRŮCHA, Václav a kol., *Základní rysy válečného řízeného hospodářství v českých zemích v letech nacistické okupace*, Historie a vojenství 19, 1967, s. 215-239.
- RAŠTICOVÁ, Blanka (ed.), *České a slovenské zemědělství v letech 2. světové války*, Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 17. a 18. 4. 1996 v Uherském Hradišti, Studie slováckého muzea 1, Uherské Hradiště 1996.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina – ŠKRABAL, Josef, *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*, 2. díl, Praha 2006.
- ŠPRYSL, Jaroslav, *Zemědělské dělnictvo v Čechách za okupace*, Praha 1971.
- ŠTOLLEOVÁ, Barbora, *Pod kuratelou Německé říše. Zemědělství Protektorátu Čechy a Morava*, Praha 2014.
- TOMAN, Jan, *Čimelice – regionální historie*, Čimelice 2000.
- TOMAN, Jan, *Rakovice*. Historie a přítomnost jihočeské vesnice, Rakovice 1984.
- TOMAN, Jan, *Dějiny města Mirovic*, 1. díl, Stavební vývoj, obyvatelstvo a dějiny domů, Mirovice 1948.
- TOMAN, Jan, *Ostrovce*. Historie a přítomnost jihočeské vesnice, Ostrovec, bez data vydání.
- ZÁLOHA, Jiří, *Jihočeské zemědělství mezi dvěma světovými válkami a v období okupace*, Jihočeský sborník historický 65, 1996, s. 77-105.

8.4 Internetové zdroje

Mapa okresu Písek: https://www.czso.cz/csu/xc/okres_pisek, staženo dne: 1. 5. 2016, upraveno.

Webové stránky Dobrovolného svazku obcí severního Písecka: <http://www.severnipsecko.cz/uvitani.htm>, citováno dne 16. 4. 2016.

9 Seznam tabulek a grafů

9.1 Grafy

Graf č. 1: Stav vepřů v Miroticích, s. 32.

Graf č. 2: Stav plemenného vepřového bravu v Miroticích, s. 32.

Graf č. 3: Stav vepřů v Rakovicích, s. 33.

Graf č. 4: Celkové stavy vepřů ve sledovaných obcích, s. 34.

Graf č. 5: Stav hovězího dobytka v Miroticích, s. 36.

Graf č. 6: Celkové stavy hovězího dobytka ve sledovaných obcích, s. 37.

Graf č. 7: Stav dojivého dobytka ve sledovaných obcích, s. 37.

Graf č. 8: Stav ovcí v Miroticích, s. 39.

Graf č. 9: Stav ovcí v Rakovicích, s. 40.

Graf č. 10: Stav koz v Miroticích, s. 41.

Graf č. 11: Celkové plochy obilovin v Miroticích a Mirovicích, s. 44.

Graf č. 12: Plochy osevu obilovin v Mirovicích, s. 45.

Graf č. 13: Plochy osevu obilovin v Miroticích, s. 46.

Graf č. 14: Osevní plochy brambor v Miroticích a Mirovicích, s. 49.

Graf č. 15: Osevní plochy krmné řepy v Miroticích, s. 49.

Graf č. 16: Osevní plochy máku v Mirovicích a Miroticích, s. 52.

Graf č. 17: Osevní plochy v hospodářstvích Růženy Veckové a Anny Žákové, s. 53.

Graf č. 18: Osevní plochy v hospodářstvích Josefa Počty a Stanislava Králíčka, s. 54.

9.2 Tabulky

Tabulka č. 1: Produkce mléka ve sledovaných obcích, s. 38.

Tabulka č. 2: Hlášené nákazy zvířectva, s. 43.

Tabulka č. 3: Výnosy obilnin v q/ha, s. 47.

Tabulka č. 4: Výnosy okopanin v q/ha, s. 50.

Tabulka č. 5: Přehled konkrétních zemědělců, s. 53.

10 Příloha

V následujících tabulkách je sestavena výběrová edice zemědělství vybraných obcí z Okresních přehledů Statkových archů politického okresu Písek.

Pramen: SOA Třeboň, SOkA Písek, Okresní úřad Písek, kart. 1130, inv. č. 1630, sign. X/7, Okresní přehledy statkových archů.

Přílohová tabulka č. 1: Velikost zemědělských závodů a počet obyvatel jednotlivých obcí

Obec	Rok	Zemědělské závody						Počet obyvatel		
		Zemědělská plocha v ha	Orná plocha v ha	Celková plocha v ha	Celkový počet závodů	Počet závodů vedoucích statkový arch	Podíl orné půdy na celkové ploše závodů v %	Celkový	Náležící k rodinám zemědělců	Podíl zemědělského obyvatelstva v %
Dolní Ostrovec	1941-1942	224,53	169,98	242,19	50	13	70,18	339	174	51,33
	1942-1943	222,28	169,26	240,44	50	13	70,40			
Čimelice	1941-1942	448,98	354,11	471,16	98	19	75,16	880	440	50,00
	1942-1943	449,07	353,65	471,38	98	19	75,02			
Rakovice	1941-1942	668,05	556,39	888,31	90	35	62,63	552	422	76,45
	1942-1943	678,55	554,45	899,25	91	36	61,66			
Mirotice	1941-1942	478,9	362,56	519,2	107	26	69,83	1053	415	39,41
	1942-1943	476,93	361,38	517,25	107	26	69,87			
Mirovice	1941-1942	302,79	275,31	338,97	99	17	81,22	1377	103	7,48
	1942-1943	315,05	266,7	350,58	101	19	76,07			
Horní Ostrovec	1941-1942	303,1	234,77	313,51	48	17	74,88	274	258	94,16
	1942-1943	298,86	235,95	310,5	47	16	75,99			

Přílohová tabulka č. 2: Vybrané živočišné produkty

Obec	Rok	Mléko				Domácí porážky			Vlna		Med	
		Nadojeno v l	Počet dojnic	Podíl na jednu dojnici v litrech	Podíl na dojnici na den	Počet	Hmotnost v q živé váhy	Průměrná váha vepře	Výroba vlny v kg	Počet ovcí	Odprodaný med v kg	Počet včelstev
Dolní Ostrovec	1941-1942	49 669	54	919,80	2,52	25	25,15	1,01	8	6	2	11
	1942-1943	38 822	46	843,96	2,31	25	22,5	0,90	0	1	6	11
Čimelice	1941-1942	53 113	78	680,94	1,87	36	31,62	0,88	26	15	17	19
	1942-1943	48 411	64	756,42	2,07	38	31,6	0,83	10	15	20	19
Rakovice	1941-1942	106 919	165	647,99	1,78	82	74,73	0,91	23	22	3	26
	1942-1943	144 374	155	931,45	2,55	78	69,49	0,89	6	19	4	9
Mirostice	1941-1942	71 249	75	949,99	2,60	46	40,38	0,88	4	23	10	14
	1942-1943	53 241	66	806,68	2,21	36	31,2	0,87	3	17	15	7
Mirovice	1941-1942	71 273	55	1 295,87	3,55	39	34,56	0,89	0	9	2	14
	1942-1943	58 667	56	1 047,63	2,87	37	32,9	0,89	10	10	20	10
Horní Ostrovec	1941-1942	66 741	126	529,69	1,45	25	23,45	0,938	3	7	3	5
	1942-1943		53			29	25,8	0,89	3	3	0	0

Přílohavá tabulka č. 3: Chov velkých zvířat

Obec	Rok	Koně			Hovězí dobytek					Vepřový brav				
		Narozeno	Uhynulo	Celkem	Narozeno	Uhynulo	Celkem	Dojnice a zároveň tažné	Pouze dojnice	Narozeno	Uhynulo	Celkem	Chovných prasnic	Chovných kanců z celkového počtu
Dolní Ostrovec	1941-1942	3	1	16	37	5	129	4	50	45	9	63	4	0
	1942-1943	2	1	18	42	0	132	4	42	62	19	77	6	0
Čimelice	1941-1942	4	1	36	44	3	185	20	58	54	22	90	14	0
	1942-1943	5	0	38	66	9	176	16	48	100	49	179	16	1
Rakovice	1941-1942	25	4	92	95	5	323	15	150	283	75	299	30	1
	1942-1943	21	7	87	147	16	372	19	136	447	103	321	18	1
Mirotice	1941-1942	1	1	25	59	3	226	37	38	52	43	113	10	0
	1942-1943	5	0	24	62	2	231	31	35	48	29	94	7	0
Mirovice	1941-1942	2	0	28	52	13	96	18	37	175	30	113	22	3
	1942-1943	1	1	30	49	2	105	17	39	200	53	138	23	0
Horní Ostrovec	1941-1942	8	3	43	66	2	176	66	60	35	14	82	6	0
	1942-1943	9	1	42	57	3	151	12	41	18	24	80	5	0

Přílohová tabulka č. 4: Chov malých zvířat

Obec	Rok	Ovce			Kozy	Drůbež		Včelstva
		Narozeno	Uhynulo	Celkem	Celkem	Celkem	Nosnic z celkového počtu	Celkem
Dolní Ostrovec	1941-1942	1	1	6	9	478	284	11
	1942-1943	0	0	1	9	309	251	11
Čimelice	1941-1942	0	0	15	10	628	350	19
	1942-1943	2	0	10	9	459	307	19
Rakovice	1941-1942	0	1	22	22	1413	889	26
	1942-1943	4	3	18	19	1116	912	9
Mírotice	1941-1942	0	0	9	14	688	139	14
	1942-1943	2	1	10	10	480	338	10
Mirovice	1941-1942	5	1	23	8	497	253	14
	1942-1943	2	1	17	12	425	290	7
Horní Ostrovec	1941-1942	2	0	7	11	594	373	5
	1942-1943	1	0	3	9	406	341	0

Přílohová tabulka č. 5: Pěstování obilovin

Obec	Rok	Žito			Pšenice ozimá			Ječmen jarní			Oves		
		Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q
Dolní Ostrovec	1941- 1942	19,55	17	15,2	13,05	11,4	15,7	23,8	20,7	18,1	17,85	15,5	12,4
	1942- 1943	20,32	18,2	17	15,11	13,6	17,9	21,76	19,5	20,1	17,29	15,5	16,1
Čimelice	1941- 1942	31,69	14,2	12,3	31,12	13,8	13,1	48,08	21,3	9,3	27,55	12,2	9,7
	1942- 1943	37,66	19,8	15,8	36,6	16,2	16,6	39,79	17,6	19,2	22,44	9,9	21
Rakovice	1941- 1942	71,18	17,2	11,9	80,89	19,5	15,2	83,78	20,2	12,4	44,28	10,5	16,5
	1942- 1943	86,79	20,6	13,2	70,36	16,7	16,6	106,13	25,2	15,6	40,38	9,6	25
Mirotice	1941- 1942	34,5	17,2	15,8	24,65	12,3	13,6	24,64	12,3	13,8	24,64	12,3	13,8
	1942- 1943	39,54	10,7	16,4	32,33	16,1	16,1	28,91	14,4	17,9	21,52	11,4	21,7
Mirovice	1941- 1942	24,38	16,2	14,3	26,65	17,7	15,8	19,37	12,9	7,3	19,63	13,1	28,1
	1942- 1943	26,36	16,2	14,3	27,63	17,2	18,8	26,02	16,2	17,9	19,64	12,2	20,1
Horní Ostrovec	1941- 1942	25,7	14,4	12,5	25,3	14,3	11,7	27,14	14,6	15,3	25,71	13,4	12,4
	1942- 1943	30,75	18,4	12,8	24,37	14,7	18,6	30,1	18,1	17,4	27,23	16,3	15,9

Přílohavá tabulka č. 6: Pěstování dalších plodin

Obec	Rok	Brambory pozdní			Krmná řepa			Len			Mák		
		Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q	Výměra v ha	% z celkové plochy osevu	Výnos z hektaru v q
Dolní Ostrovec	1941- 1942	11,74	10,2	92	1,96	1,7	149	nepěstováno			0,47	0,4	3,2
	1942- 1943	11,86	10,8	96	1,35	1,2	150	nepěstováno			0,55	0,5	6,3
Čimelice	1941- 1942	35,73	15,8	106	3,35	1,5	44	nepěstováno			0,06	0,1	3,3
	1942- 1943	40,39	17,9	89	1,63	0,7	228	nepěstováno			0,21	0,1	4,8
Rakovice	1941- 1942	40,31	9,8	89	7,36	1,7	150	nepěstováno			nepěstováno		
	1942- 1943	45,41	10,9	99	4,53	1,1	262	nepěstováno			0,29	0,3	2,4
Mirotice	1941- 1942	29,07	13,9	95	4,67	2,3	68	nepěstováno			0,22	0,1	13,6
	1942- 1943	28,16	14	113	2,5	1,3	2,12	nepěstováno			0,15	0,1	6,7
Mirovice	1941- 1942	12,72	8,5	58,5	4,66	3,1	92	nepěstováno			nepěstováno		
	1942- 1943	15,35	9,6	67	2,9	1,8	141	nepěstováno			0,87	0,5	3,4
Horní Ostrovec	1941- 1942	16,19	2,5	87,5	2,33	2,5	126	nepěstováno			0,18	0,8	3,9
	1942- 1943	17,18	10,2	85	1,5	0,9	165	nepěstováno			nepěstováno		

Přílohová tabulka č. 7: Živelní pohromy

Obec	Rok	Vlhko	Sucho	Zima	Krupobití	Záplavy
Dolní Ostrovec	1941-1942	8				
	1942-1943		13			
Čimelice	1941-1942	19		1	1	
	1942-1943		19 škrtnuto			
Rakovice	1941-1942	5				
	1942-1943		34 škrtnuto			
Mirotice	1941-1942	22				4
	1942-1943		25 škrtnuto			
Mirovice	1941-1942	8				
	1942-1943		19 škrtnuto			
Horní Ostrovec	1941-1942	8				
	1942-1943		16 škrtnuto			

Přílohová tabulka č. 8: Kontingenty

Obec	Rok	Kontingent v q			Kontingent v q živé váhy		Kontingent v ks
		Obilí chlebové	Obilí krmné	Brambory	Hovězí dobytek	Vepřový brav	Vejce
Dolní Ostrovec	1941-1942	457,14	60,65	724,35	11 804	3 060	20 574
	1942-1943	412,30	36,00	564,00	11 770	3 381	18 886
Čimelice	1941-1942	523,31	101,52	671,63	21 676	4 857	19 249
	1942-1943	672,60	271,70	1 788,00	22 954	6 604	21 020
Rakovice	1941-1942	1 905,36	94,58	1 554,30	42 600	11 953	55 761
	1942-1943	1 557,80	115,30	1 967,00	41 344	11 907	63 310
Mirotice	1941-1942	448,05	334,01	1 876,00	23 415	6 095	21 664
	1942-1943	701,90	457,80	1 907,00	21 875	6 222	22 099
Mirovice	1941-1942	85,85	180,30	287,00	11 399	5 045	19 141
	1942-1943	656,90	134,10	739,00	16 032	4 406	19 673
Horní Ostrovec	1941-1942	516	9	982,2	19 697	5 661	23 046
	1942-1943	594,7	50,1	819	16 777	4 800	21 314